

B verda

Barcelona verda. Agost 2007 núm. 113

Parcs i Jardins

Ajuntament de Barcelona

LA PORTADA

A l'estiu no hi ha res tan desitjat com passar una estona a la platja o en una piscina. A Barcelona gaudim de totes dues coses: platges esplèndides i nombroses piscines municipals, com la de la portada d'aquest número de *B verda*. Es tracta de la

piscina del Parc de la Creueta del Coll, un espai verd on, a més de descansar, una gran làmina d'aigua permet apaivagar la calor al mig de la ciutat.

3 Editorial

El més important: les persones

4 Notícies

11 Opinió

D'escalador a pagès

12 Agenda 21 de Barcelona

Novetats al 'web' de l'Agenda 21

14 El personatge

Vandana Shiva

16 B-verda

20 Espai metropolità

Passejos marítims metropolitans

22 Reportatge

Catàlegs de paisatge

26 Paisatgisme

El Parc Miguel Servet

28 Eduquem per a la sostenibilitat

Aprendre a la platja

30 Apunts de jardineria

Plagues i malures (i III)

32 Fulls tècnics

Un jardí medicinal a Pedralbes

34 Pàgines verdes

PUBLICACIÓ BIMESTRAL
Núm. 112 juny del 2007

PRESIDENTA
Imma Mayol i Beltran

VICEPRESIDENTA
Montserrat Ballarín i Espuña

EDITA
PARCS I JARDINS DE BARCELONA INSTITUT MUNICIPAL
Tarragona, 173. 08014 Barcelona
tel.: 93 413 24 00
fax: 93 413 24 24
e-mail: parcsijardins@mail.bcn.cat
www.bcn.cat/parcsijardins

DIRECTOR
Jordi Campillo

COORDINACIÓ
Rosa Garriga

CAP DE REDACCIÓ
Maria Rosa Salvadó

CONSELL DE REDACCIÓ
Antonia Barba, Patricia Falcone, Teresa Franquesa,
M. Alba Fransi, Dani García, Izaskun Martí, Maria
Molins, Margarita Parés, Montse Rivero, Coloma Rull

CONSELL ASSESSOR
DIRECCIÓ TÈCNICA DE PARCS I JARDINS DE BARCELONA:
Joan Andreu Verdaguier
ESCOLA TÈCNICA SUPERIOR D'ARQUITECTURA DE BARCELONA:
Miquel Vidal
FOMENT DE LES ARTS DECORATIVES (FAD): Xavier Rovira
DIPUTACIÓ DE BARCELONA: Manuel Canes
ESCOLA SUPERIOR D'AGRICULTURA DE BARCELONA (UPC):
Xavier Fàbregas
EL TINTER, S.A.L.: Àngel Panyella
CONSELL DE COORDINACIÓ PEDAGÒGICA DE BARCELONA:
Antònia Hernández
ASSOCIACIÓ DE PROFESSIONALS DELS ESPAIS VERDS DE
CATALUNYA (APEVC): Àlex March
AGÈNCIA D'ECOLOGIA URBANA DE BARCELONA:
Salvador Rueda
OBSERVATORI DEL PAISATGE: Joan Nogué
COL·LEGI OFICIAL D'ENGINYERS TÈCNICS AGRÍCOLES DE
CATALUNYA: Xavier Argimon
BCN MONTJUÏC: Ferran Ferrer
INSTITUT DE RECERCA I TECNOLOGIA AGROALIMENTÀRIA
(IRTA): Pere Cabot

GESTIÓ, PRODUCCIÓ EDITORIAL I IMPRESSIÓ
El Tinter, S.A.L. (empresa certificada ISO 14001 i EMAS)
tel.: 93 357 00 50

COL·LABORADORS D'AQUEST NÚMERO
Anna Castellano, Marta Cuixart, Helena Encinas,
Joan Nogué i Pere Sala (Observatori del Paisatge de
Catalunya), Joan Odon, La Vola

ASSESSOR LINGÜÍSTIC
Marià Pou Nadal

FOTOGRAFIA
Dani García, Alonso José Fernández

FOTO PORTADA
Dani García

DISSENY I DIRECCIÓ D'ART
Ruiz+company

PUBLICITAT I PATROCINIS
José Luis Almudí

SECRETARIA I SUBSCRIPCIONS
Núria Ugena

TIRATGE
10.000 exemplars

Barcelona Verda no comparteix necessàriament les opinions expressades pels autors dels articles publicats.

Copyright: Reproducció autoritzada amb indicació de la font. Se'n sol·licita còpia.

Aquesta revista utilitza la família tipogràfica Fedra.

Paper reciclat
Cyclus print Torras de 115 i 170 g

Editorial

El més important: les persones

El maig passat, Parcs i Jardins va rebre la certificació del Sistema de Seguretat i Salut Laboral segons la norma OSHAS 18001 i es va convertir així en una de les primeres administracions públiques que l'aconsegueix. Amb la incorporació d'aquesta normativa, el nostre Institut Municipal segueix endavant amb la tasca d'aplicació de sistemes de gestió homologats en les diferents àrees de treball, iniciada amb l'obtenció, l'any 2001, de l'ISO 14001 per a parcs i jardins i arbrat viari, i el 2003, per a la gestió de les platges.

Hi ha dos àmbits més que també compten amb la corresponent certificació: les àrees de joc infantil, segons les normatives europees, i el sistema de gestió d'incidències, queixes i suggeriments als ciutadans, IRIS, creat per l'Ajuntament de Barcelona, guardonat per la Comissió Europea i que ja ha estat adoptat per Parcs i Jardins. Fins aquí, la relació dels sistemes de gestió certificats amb què compta la nostra organització. Més enllà, però, d'aquesta llista, que evidencia la vocació de la feina ben feta, hi ha una

filosofia de la qual neix aquesta vocació, i no és cap altra que situar en primer terme les persones, tant la ciutadania com els treballadors i treballadores de l'Institut.

Quin sentit té el verd urbà si no és proporcionar una major qualitat de vida als barcelonins i barcelonines? El mateix podem dir del front litoral de la ciutat, o de les àrees de joc infantil. I fins a quin punt la bona gestió certificada d'aquestes àrees està completa sense un sistema eficaç de seguretat i salut laboral, o sense l'existència de mecanismes àgils de participació ciutadana?

Creiem que la nostra responsabilitat va molt més enllà d'uns parterres o uns grups de flor de qualitat, ja que ha de posar en primer terme el compromís amb els usuaris i l'establiment d'unes excel·lents condicions de treballs dels que se n'ocupen. I és que, al cap i a la fi, el més important són, sempre, les persones.

Que passeu molt bon estiu.

*Jordi Campillo,
gerent de Parcs i Jardins*

Notícies

El Parc de la Primavera obre les portes

Des d'aquest mes d'agost, Barcelona compta amb una nova zona verda. Es tracta del Parc de la Primavera, una illa de 19.500 m² situada entre el teixit residencial del Poble-sec i el vessant nord del parc de Montjuïc i delimitada pel pg. de Miramar, el camí de la Font Trobada, el pg. de Montjuïc i la prolongació del c. Nou de la Rambla.

La creació d'aquesta zona verda està vinculada a un nou equipament destinat a la gestió dels residus urbans. Així, juntament amb el parc, un Pla de Millora Urbana ha permès construir una planta soterrada al passeig de Montjuïc, a la cantonada amb el camí de la Font Trobada. Es tracta del nou Parc de Neteja, un centre de transferència de deixalles amb accés de vehicles

per la mateixa cantonada. Per les seves característiques, aquest edifici, actualment en fase de construcció, permet l'enjardinament total i l'ús públic de la coberta i garanteix la continuïtat amb la resta del parc.

EL PROJECTE

Partint de la topografia existent, força accidentada, i de la plataforma que crea la coberta del nou Parc de Neteja, s'ha projectat una zona verda amb infraestructures i instal·lacions de jardí urbà. Disposa d'una connexió accessible per a vianants des del pg. de Montjuïc fins a la part superior de la parcel·la amb rampes de formigó, que en un futur permetrà enllaçar amb el camí que està previst construir des de l'altra banda del carrer fins a la piscina

La creació d'aquesta zona verda està vinculada a un nou equipament destinat a la gestió dels residus urbans.

L'enjardinament és de tipus mediterrani i té com a objectiu la consolidació dels talussos amb vegetació resistent, que permet un baix cost de manteniment.

municipal de Montjuïc i que arribarà fins a l'av. de Miramar. Aquest conjunt es completa amb la formació de dues escales i un camí que s'articulen amb la xarxa de rampes i milloren l'accés a la zona superior dels jardins des del c. Nou de la Rambla, el pg. de Montjuïc i el pg. de l'Exposició. Aquest eix accessible de la muntanya tindrà

continuitat amb les rampes dels Jardins de Joan Brossa fins a la plaça de la Sardana i el Mirador de l'Alcalde. La nova zona verda compta amb una àrea de joc infantil accessible de 500 m² situada a la zona inferior, damunt la coberta del Parc de Neteja, i amb un espai d'esbarjo per a gossos de 400 m². El refugi que hi ha al terreny s'ha mantingut com a vestigi històric de la ciutat sense modificar cap dels elements que el componen. Únicament se n'han sanejat les parets exteriors.

La nova zona verda compta amb una àrea de joc infantil accessible de 500 m²

L'ENJARDINAMENT

És de tipus mediterrani i té com a objectiu la consolidació dels talussos amb vegetació resistent, que permet un baix cost de manteniment. Mitjançant hidrosembra s'han format grans zones de prat natural, amb una barreja composta per *Lolium perenne* (47%), *Festuca rubra* (15%), *Festuca commutata* (15%), *Poa pratensis* (20%) i *Trifolium repens* (3%). S'han plantat 243 arbres, principalment pins blancs (*Pinus halepensis*), àlbers (*Populus alba*), cirerers (*Prunus avium*), cirerers de santa Llúcia (*Prunus mahaleb*), alzines (*Quercus ilex*) i alzines sureres (*Quercus suber*). També s'han plantat 27.000 arbustos, enfiladisses, plantes vivaces i gramínies seleccionats entre la flora mediterrània per la seva bona adaptació i resistència a l'entorn urbà i al clima de la ciutat, com són el boix (*Buxus sempervirens*), el llentiscle (*Pistacia lentiscus*), els rosers (*Rosa sp.*) o l'espígol (*Lavandula angustifolia*), entre un total de 23 espècies.

Plantació de grups de flor

Grup de flor a base de
clavells de moro

Des de mitjans d'agost fins a principis de setembre, Parcs i Jardins farà la segona plantació anual de grups de flor. D'aquesta manera, els carrers i places de Barcelona lluiran nous ornaments florals en esdeveniments tan importants com la Diada o la Festa Major de la Mercè.

Es plantaran 82.300 clavells de moro (*Tagetes patula*) de color groc i vermellós, 18.600 begònies (*Begonia semperflorens*) blanques, 12.316 petúnies (*Petunia x hybrida*) blanques i blaves, 8.880 alegries (*Impatiens wallerana*) blanques, 4.000 verdoлагues (*Portulaca grandiflora*), 5.398 geranis (*Pelargonium zonale*) vermells, 4.550 *Coleus* sp., 3.000 gazànies (*Gazania x hybrida*) i 4.120 *Rudbeckia* sp.

La superfície total que ocuparan els grups de flor és de gairebé 6.100 m², distribuïts per tota la ciutat. Destaquen, per les seves dimensions, grups de flor com els de la plaça de Catalunya (588 m² coberts de clavells de moro vermellós), la Plaça d'Armes del Parc de la Ciutadella (224 m² amb begònies de color blanc) o el castell de Montjuïc (419 m² enjardinats amb clavells de moro grocs).

FLORS A CADA BARRI

Parcs i Jardins ha desenvolupat noves estratègies de flors de temporada, homogeneïtzant la presència de flors a tota la

ciutat. Així, es planta com a mínim un grup de flor a cada barri, de manera que tots els barris de la ciutat gaudeixen d'espais amb flor. L'augment de la presència de flor a Barcelona també és fruit d'un canvi en la freqüència de plantació. Si abans es plantava flor de temporada dos cops l'any, ara aquesta feina es fa tres cops l'any (al novembre, al maig i a finals d'agost).

Grup de flor ornamen-
tant un parterre de
gespa

Nou Barris ja té hort urbà

L'alcalde de Barcelona, Joan Clos, i la segona tinenta d'alcalde i presidenta de Parcs i Jardins, Imma Mayol, fent lliurament de les claus als primers usuaris de les parcel·les de l'hort urbà casa de l'Aigua.

El 6 de juliol es va inaugurar l'hort urbà Casa de l'Aigua, situat al c. Garbí, 2-4, al districte de Nou Barris. L'equipament ocupa 1.600 m², que acullen trenta parcel·les de 32 m² cadascuna. Es diu Casa de l'Aigua perquè s'ha construït a dins del recinte de l'antiga estació de distribució d'aigües de Barcelona.

En aquesta ocasió, el procés d'adjudicació de les parcel·les ha estat una mica diferent del dels horts d'altres districtes. Vint s'han adjudicat a sol·licitants residents a la Trinitat Nova, que és el barri on hi ha Casa de l'Aigua —tres són per a dones/—, i nou més, a veïns de la resta

del districte. Parcs i Jardins s'ha reservat una parcel·la, que es destinarà a activitats d'educació ambiental.

Pel que fa a les instal·lacions, tots els jubilats adjudicataris disposen d'armaris per desar-hi les eines, lavabos i dutxes, que s'han construït a l'antiga casa del guarda de l'estació de distribució d'aigües.

L'hort està situat fora del recinte històric, que inclou l'edifici acabat de restaurar i un jardí floral flotant que ocupa 2.400 m² dels 6.800 que té tot l'espai. El jardí s'ha plantat sobre la cobertura del dipòsit d'aigües soterrat i disposa d'una xarxa de reg per degoteig. La vegetació està formada per diferents espècies arbustives i florals autòctones, aromàtiques i medicinals. Amb l'entrada en funcionament d'aquest equipament, Barcelona ja té onze horts urbans, amb un total de dues-centes seixanta-nou parcel·les. Així, actualment, cada districte de la ciutat ja té un hort urbà al seu territori, excepte Gràcia, que en té dos. El programa d'hortos urbans a Barcelona és una iniciativa de Parcs i Jardins adreçada a les persones grans que es duu a terme en col·laboració amb els districtes i que té el suport de la Fundació "la Caixa".

El Punt Verd Mòbil arriba a les escoles

Entre la gran varietat de residus que cada dia es generen tant a casa com a l'escola hi ha els anomenats residus especials. Es tracta de les deixalles que, per la seva composició, no s'han de llençar als contenidors habituals del carrer, sinó que han de seguir un canal especial de recollida i tractament per evitar que generin problemes ambientals.

El Punt Verd Mòbil Escolar (PVME), adreçat als centres firmants del *Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat-Agenda 21 Escolar* de Barcelona, neix de la necessitat dels centres escolars de la ciutat de trobar un sistema pràctic per desfer-se d'aquests residus: aerosols, petits aparells elèctrics, bateries, pneumàtics, productes de laboratori i de neteja, olis vegetals i minerals, etc. Es tracta d'un camió amb els diferents contenidors per a la classificació dels residus admesos. La persona responsable del servei també s'encarrega d'explicar-ne el funcionament i de respondre a totes les preguntes que l'alumnat, el professorat i les famílies vulguin fer, així com d'oferir a cada usuari un fullet molt original que té una finalitat informativa, lúdica i pràctica.

S'ha de ressaltar que la recollida de residus especials és una eina educativa, ja que són els mateixos alumnes els que acudeixen a lliurar-los al PVME, sols o acompanyats pel personal del centre o bé amb les famílies. Durant el curs 2005-2006, alguns alumnes i professors de les escoles Virolai i Frederic Mistral -Tècnic Eulàlia i del CEIPM Arc Iris van dissenyar, en un procés de creació col·lectiva, la imatge del nou PVM Escolar.

Per demanar el servei cal omplir una fitxa disponible en versió Word a l'apartat "Eines" de la web de l'A21E: www.bcn.cat/agenda21/aziescolar. S'ha d'enviar la fitxa completa a l'adreça: residuescoles@siresa.cat, com a mínim una setmana abans de la data sol·licitada.

LA CIUTAT BONIFICA L'ESFORÇ

Un dels avantatges de l'ús freqüent dels Punts Verds / Deixalleries a l'àrea metropolitana és que es pot obtenir un descompte en la Taxa Metropolitana de Tractament de Residus (TMTR) que es cobra en la factura de l'aigua. El nou camió disposa d'un lector de targetes magnètiques de bonificació per l'ús dels punts verds per comptabilitzar també l'ús de PVME als titulars de les targetes. Qualsevol persona que utilitzi el servei podrà demanar i fer servir la targeta. Per obtenir-la cal portar l'última factura de l'aigua. Amb aquesta documentació es tramitarà la targeta, que s'haurà recollir al PV de zona més proper, que serà indicat pel responsable del PVME. Per a més informació sobre aquesta targeta poseu-vos en contacte amb Gemma Álvarez, de l'Oficina d'Informació de la TMTR (Taxa Metropolitana de Tractament de Residus), tel.: 93 217 55 10, a. e.: tmtr@siresa.cat, o bé amb Cristina Casado Revilla, de la Coordinació de la Recollida Selectiva dels Centres Educatius, tel.: 93 238 93 50, fax: 93 238 93 51, a. e.: residuescoles@siresa.cat.

SECRETARIA DE L'AGENDA 21 ESCOLAR

Centre de Recursos Barcelona Sostenible, c. Nil Fabra, 20. Tel.: 93 237 47 43, fax: 93 237 08 94, a. e.: agendaziescolar@bcn.cat, web: www.bcn.cat/agenda21/aziescolar. Horari de la secretaria de l'A21E: de dilluns a dijous, de 8.30 a 18.00 h, i divendres, de 8.30 a 14.00 h. Horari del CRBS: de dilluns a divendres, de 9.30 a 14.00 h i de 16.30 a 20.00 h.

Un nou eriçó al Parc del Laberint d'Horta

Un grup d'escolars va
assistir a l'alliberament
de l'eriçó

El 31 de maig passat, l'associació Galanthus va alliberar un eriçó fosc al jardí domèstic del Parc del Laberint d'Horta. Aquest és el segon exemplar d'eriçó fosc que s'allibera en aquest parc, on també s'ha instal·lat una caixa niu, ja que és un lloc molt idoni per a aquests animals. De fet, de tant en tant se n'hi han trobat exemplars, procedents, molt probablement, de la serralada de Collserola.

Aquest alliberament és fruit del conveni de col·laboració entre Galanthus i l'Ajuntament de Barcelona, dins del programa iniciat fa quatre anys per aquesta associació per poder tenir un major coneixement dels costums, la biologia i la distribució a Catalunya d'aquest mamífer. L'objectiu del projecte és poder conservar aquesta espècie, ja que, entre altres aspectes negatius, és víctima d'atropellaments quan travessa les carreteres. Els dos eriçons foscos alliberats al Parc del Laberint d'Horta procedeixen del Centre de Recuperació de Fauna Salvatge de Torreferrussa.

EL PROJECTE

El Projecte Eriçó es va emprendre al Parc de la Serralada Litoral amb un estudi de la distribució a dins del parc

de les dues espècies presents a Catalunya d'aquest simpàtic mamífer insectívor: l'eriçó fosc o comú (*Erinaceus europaeus*) i l'eriçó clar (*Atelerix algirus*). L'any 2005, l'estudi es va continuar amb un projecte més ambiciós que incloïa el seguiment per ràdio de dos individus de cadascuna de les dues espècies alliberats a la zona badalonina del Parc de la Serralada de Marina. Era el primer cop a Catalunya, i probablement a Espanya, que es feia un seguiment per ràdio d'aquestes espècies. El 2006 es va prosseguir amb les feines de radioseguiment d'eriçons foscos a Badalona i d'eriçons clars al Parc Agrari del Baix Llobregat. Aquest any, un recull d'informació fet per tècnics del Zoo de Barcelona ha permès demostrar l'existència d'una població tancada que viu entre el zoo i el Parc de la Ciutadella i que és objecte de radioseguiment amb la col·laboració de Galanthus.

Els eriçons són animals de costums nocturns. Fan caus amb herbes i palla entre la vegetació o bé a l'interior de murs de pedra, munts de roques o llenya. No fan forats i són beneficiosos per als parcs i jardins perquè poden menjar animals herbívors, com ara els cargols.

Segon Congrés Ciutat Verda

El 23 i 24 d'octubre del 2007 se celebrarà a Barcelona el segon Congrés Ciutat Verda, així com la primera convocatòria dels premis X+Verd. Durant el congrés es presentarà el llibre *El Verd Urbà: com i per què? Un manual de Ciutat Verda*. Ciutat Verda és una trobada multidisciplinària entre els diferents sectors i professionals que intervenen en la planificació, el disseny i l'execució del verd urbà amb la voluntat de superar la idea que el verd genera uns costos superiors als beneficis. Aquest any, el lema del congrés situa el valor del verd com a eix central de les jornades. El programa consta, una vegada més, d'una jornada de caràcter més aviat teòric, dedicada als conceptes, i una altra de pràctica, amb l'estudi de casos que tenen el verd de qualitat com a factor de valor en l'àmbit català, estatal i europeu. El programa està disponible a www.ciutatverda.org. Les sessions es duran a terme en horari de matí i tarda. Durant el sopar dels congressistes es farà entrega dels guardons de reconeixement de les obres executades, sistemes de manteniment i gestió o iniciatives de comunicació, participació i docents d'arreu de Catalunya, en

nom dels premis X+Verd (Per Més Verd).

El segon Congrés Ciutat Verda està organitzat per l'associació X+Verd i compta amb el suport de la Generalitat, la Federació de Municipis de Catalunya i l'Associació Catalana de Municipis i Comarques, a més de la Fundació Territori i Paisatge de Caixa Catalunya. El congrés i l'associació X+Verd tenen el patrocini d'empreses i organitzacions, com Parcs i Jardins, compromeses amb la implantació d'un verd de qualitat en els espais urbans de Catalunya.

Des de l'any 2004, l'associació per a la integració del verd als centres urbans X+Verd té com a missió la promoció del verd en els centres urbans com a factor de valor –entenent com a verd tot el que està relacionat amb arbres, plantes, espais verds, jardins o cobertes verdes– per aconseguir la integració d'aquest verd amb el conjunt dels elements construïts a les ciutats: viaris, residencials, culturals, socials, esportius i industrials. Els objectius de l'associació i les dades del primer Congrés Europeu Ciutat Verda es van recollir en el llibre *Ciutat Verda*, publicat el juny del 2005.

El lema del congrés situa el valor del verd com a eix central de les jornades

D'escalador a pagès

Joan Odon,
adjudicatari d'una parcel·la a l'hort urbà de Can Cadena

Sóc un antic muntanyenc, caravanista i, sobretot, escalador, entusiasta de la muntanya i de la natura. De jove, amb la meva colla, que coneixien la dificultat d'algunes de les parets llises del massís de Montserrat, vam inventar una mena de clau especial de ferro dolç que, en lloc de lliscar cap enfora segons la força tibant, com succeeix amb altres variants de claus d'escalada, és relativament vinculadís i adaptable a la roca, a més de comptar amb una mena de falca que, un cop entaforat el clau a la pedra, s'obre i fa que quedi convertit en un sol cos amb el rocam i mai més es pugui extreure. Durant la meua llarga vida laboral encara em va quedar temps per fer una gran quantitat de lectures, entre les quals n'hi havia de física, cosa que em va convertir en un autodidacte. Ves qui ho havia de dir!, aquests coneixements m'han servit a Can Cadena per, entre altres trucs, inventar un prototip d'estri per oxigenar l'aigua d'una petita bassa on criar peixos i també per fabricar nius d'ocells amb caixes buides d'ampolles de cava, o fer un cau perquè s'hi amaguin els conills que es crien a la masia, on també hi ha gàbies amb ànecs, gallines, coloms, ovelles i cabres. Tots aquests animals són curosament controlats per un veterinari.

Quan em vaig fer gran, unes determinades responsabilitats familiars em van obligar a deixar l'arriscat esport de l'escalada. Al cap d'un temps, un amic de la zona on visc, Sant Martí de Provençals, em va convèncer per participar en el sorteig d'unes parcel·les d'horts urbans als voltants de l'antiga masia de Can Cadena. Tot i que no sabia ni un borrall de l'art del cultiu, hi vaig participar i em va tocar! Gràcies a l'esperit de companyonia dels altres ciutadans-hortolans, vaig anar aprenent a poc a poc, i amb esforç i dedicació, des de la manera d'enfonsar un càvec fins a l'organització d'un planter. Avui, a la meua parcel·la, hi cultivo tota mena de verdura de temporada, com és una varietat de mongeta molt original, amb unes tavelles de fins a 61 cm. També hi conreo cols de Brussel·les, maduixes, bledes, tomàquets i un llarg etcètera. La collita no solament em cobreix amb escriu les necessitats

de casa meua, sinó que, en el cas de les faves, els pèsols i els tomàquets, per exemple, n'he de regalar i, a més, en tinc per congelar i conservar.

La terra és generosa, però cal estimar-la, tenir cura de les seves necessitats i no malmetre-la. Per això, als horts urbans no fem servir adobs químics, ni fungicides ni insecticides. L'únic adob que utilitzem és el compost, fet de deixalles orgàniques, una bona part de les quals ens les porten veïnes de la zona. El compost l'elaborem allà mateix, en uns contenidors apropiats.

Amb els veïns de la parcel·la formem un equip d'amics. Ens anomenem "els quatre mosqueters", i esmorzem plegats a l'ombra d'un arbre frondós a sota del qual hi ha una taula d'excursionistes, acompanyats d'abundosos fruits elaborats, pernil, olives, pa... Fem petar la xerrada, ens fem la competència i ens desafiem de bona manera a veure qui té la tomaquera més productiva, la carbasera més prolífica o les maduixeres més rendibles. L'ambient de companyonia és general, i s'ha de dir que el planter ha estat obra de tots, construït amb fustes, filats i altre utilitatge, tot reciclat.

Crec que Can Cadena és un model d'hort urbà, amb una part de plantes remeieres, com alfàbrega, romaní, farigola, marialluïsa, espígol o menta, i arbres fruiters. El fet de ser un model converteix la masia en lloc de visita de joves, escoles, gent gran i altres grups. La veritat és que, quan s'acabi el termini de concessió de la parcel·la, que és de cinc anys, em costarà un feix de llàgrimes.

Novetats al 'web' de l'Agenda 21

Agenda 21

El web del falcó a Barcelona és un portal molt complet que inclou informació de l'espècie, jocs en línia i una galeria de fotografies de gran qualitat

El 9 de juliol es van complir cinc anys de l'acte, celebrat al Saló de Cent, en què l'Ajuntament de Barcelona i cent vint entitats van ratificar solemnement el *Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat*. Ja hem arribat, doncs, a l'equador del període de 2002-2012 cobert pels objectius del *Compromís*. Poc abans d'aquesta data simbòlica, el web de l'Agenda 21 de Barcelona ha estrenat una nova imatge, se n'han reestructurat les diverses seccions i s'hi ha afegit informació i més recursos.

Una de les novetats de la pàgina principal, www.bcn.cat/agenda21, és la secció titulada "Barcelona biodiversitat". Des

d'aquesta secció es pot enllaçar amb el catàleg interactiu de mapes d'espais d'interès natural de Barcelona i amb el web del projecte de reintroducció del falcó pelegrí a la ciutat. El catàleg d'espais naturals de Barcelona és un recurs vinculat a una de les deu actuacions estratègiques per a la sostenibilitat del Pla d'Acció 21 Municipal: és la primera fita marcada per a la creació d'una xarxa de corredors verds. El web del falcó a Barcelona és un portal molt complet que descriu detalladament el projecte de reintroducció, els èxits obtinguts i les característiques dels falcons barcelonins. Inclou també informació de l'espècie, jocs en línia i una galeria de fotografies de gran qualitat.

Imatge de la secció "Barceloa Biodiversitat"

Durant l'any 2006, el web de l'Agenda 21 va rebre una mitjana de 16.400 visites cada mes

QUATRE ÀMBITS

Els quatre àmbits que encapçalen la pàgina principal de l'Agenda 21 s'han mantingut, però incorporant-hi continguts addicionals i buscant més unitat en el disseny. Ara, des de la franja superior de tot el web es pot accedir a aquests quatre àmbits: Acció 21 organitzacions, Agenda 21 Escolar, Ajuntament + sostenible i Centre de Recursos Barcelona Sostenible.

ACCIÓ 21

L'àmbit Acció 21, adreçat a les organitzacions signants del *Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat*, s'ha ampliat significativament. En destaquem la incorporació d'una columna anomenada "Anuncis en xarxa", on cada una de les dues-centes cinquanta-dues entitats i empreses signants pot introduir de manera autònoma, utilitzant el seu mot de pas particular, les seves ofertes o demandes. També s'ha creat una secció de novetats d'interès per als signants i s'ha reestructurat el menú d'a-

quest àmbit per facilitar l'accés a tots els recursos disponibles: informació bàsica, llista de signants, base de dades dels plans d'acció dels signants, activitats, materials de suport, butlletí informatiu i premis Acció 21, entre d'altres.

AGENDA 21 ESCOLAR

L'àmbit dedicat a l'Agenda 21 Escolar segueix sent un dels més dinàmics del web. Durant el curs s'actualitza pràcticament cada setmana. La majoria d'informacions estan disponibles a la pàgina principal o a un sol clic: novetats del programa, notícies de les escoles, protocols i formularis, reculls de recursos educatius, dades dels centres participants i els seus projectes, oferta formativa, butlletins informatius i altres documents.

AJUNTAMENT + SOSTENIBLE

L'àmbit Ajuntament + sostenible se suma també al nou disseny. Aquest àmbit s'ocupa del funcionament intern de l'organització municipal. Fins l'any 2006 s'anomenava Oficina Verda, però actualment els seus continguts van bastant més enllà: facilita informació i recursos per estimular la compra verda per part de l'administració pública, inclou criteris ambientals i clàusules socials en els concursos públics per obres i serveis, reduir el consum i gestionar adequadament els residus, entre d'altres.

MOLTS VISITANTS

Durant l'any 2006, el web de l'Agenda 21 va rebre una mitjana de 16.400 visites cada mes; el nombre d'accessos va augmentant de manera sostinguda, i el maig del 2007, quan s'hi van incorporar les novetats descrites en aquest article, es van rebre 22.620 visites. Us convidem a fer un tomb pel web. Si teniu idees de nous continguts o propostes de millora, podeu enviar un missatge a la secretaria de l'Agenda 21: agenda21@bcn.cat.

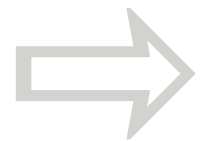
Marta Cuixart

Vandana Shiva

El personatge

física, filòsofa, ecofeminista i escriptora

“Hem de reinvertir en l'economia real de la natura”

Aquesta dona de mirada franca i plena de determinació va néixer a Dehra Dun, a l'Índia, el 1952. Durant els anys setanta va participar en el moviment Chipko, format principalment per dones que es van abraçar als arbres per evitar que fossin talats, i el 1982 va crear la Fundació per a la Investigació Científica, Tecnològica i Ecològica. Per la seva tasca en defensa de l'agricultura biològica, l'estudi i manteniment de la biodiversitat i el foment del compromís de les dones amb el moviment ecologista, l'any 1993 li van atorgar el Premi Nobel Alternatiu. El juny passat va ser a Barcelona, convidada pels Amics del Arbres.

Que va representar per a vostè el moviment Chipko?
El moment en què, fa trenta-tres anys, vaig començar la meua trajectòria com a activista ecologista. En aquella època era estudiant de Física i em vaig adonar que era una mica indolent viure només a dins del meu cap i del meu món mentre el planeta estava a punt de saltar en laire. Crec que en això radica una part del problema: cada vegada més desenvolupem en el nostre cap una vida teòrica que no té cap relació amb el món real.

“Els monopolis de les patents són, sens dubte, un dels reptes més seriosos actualment”

“La globalització, tal com es defineix en el model de lliure comerç, és l’amenaça més gran que hi ha actualment per al planeta”

“Les solucions errònies per al canvi climàtic, com els biocombustibles industrials, poden acabar convertint-se en una de les principals causes de fam al món”

Com podem, doncs, trobar un futur per al nostre planeta?

Hem de reinvertir en l’economia real de la natura, simbolitzada per diferents espècies, esforçant-nos per plantar arbres... Recordo que, l’any 1977, les dones de les muntanyes que protegien els arbres van crear un eslògan molt bonic. El govern afirmava que estaven impedit obtenir els ingressos fruit de la tala d’arbres, però les dones van dir que no, que el principal producte dels arbres no eren els ingressos i els diners, el principal producte dels arbres eren l’aigua, la terra i l’aire pur.

I quin va ser el desenllaç?

Els polítics van arribar a assimilar la part de l’aigua i la terra, ja que la desforestació podia provocar sequeres, inundacions, erosió del sòl... Tanmateix, no van arribar a entendre la part de l’aire. Va fer falta el canvi climàtic perquè s’adonessin que els arbres també eren la nostra primera línia de defensa per enfrontar-nos-hi. Al desert del Rajasthan estem duent a terme un gran projecte d’investigació que ha permès demostrar que a les granges on hi ha arbres hi ha un 150% més de carboni i un 70% més d’humitat al sòl. Aquesta és l’economia que hem de reconstruir: l’economia de la natura, l’economia de les persones, l’economia de la vida.

Què en pensa, de l’augment dels preus dels cereals que està comportant la producció de biocombustibles?

Podem cultivar tots els combustibles biològics del món a l’Amazones i, igualment, la gent es morirà de gana, perquè això generarà costos i no produirà menjar. No podem permetre que els aliments es vegin reduïts a un substitut dels combustibles fòssils. Hem de seguir respectant els aliments com el que són: menjar. De fet, les solucions errònies per al canvi climàtic, com els biocombustibles industrials, poden acabar convertint-se en una de les principals causes de fam al món. El preu del blat de moro es va doblar durant l’any passat. A Mèxic hi va haver disturbis a causa del menjar. Per tant, no es tracta només del nombre de persones, sinó també de qui controla la terra i per a quina finalitat. Les persones poden passar gana tot i haver-hi una producció molt elevada. I, en canvi, es pot aconseguir eradicar la fam gràcies a l’agricultura ecològica. Però aquesta agricultura ecològica ha d’avançar juntament amb la protecció del dret de totes les persones a disposar d’aliments.

Ens estan convençant que l’actual model de globalització no tan sols és inevitable, sinó que fins i tot és econòmicament desitjable.

Jo diria que la globalització, tal com es defineix en el model de lliure comerç, és l’amenaça més gran que hi ha actualment per al planeta i per als seus habitants, i

que és del tot indesitjable, i, per tant, ens hi hem d’oposar.

És possible capgirar-ho?

La riquesa real, la riquesa que la gent necessita, és la riquesa del planeta. La riquesa real de les persones és la intel·ligència. Aquestes són les dues riqueses que la globalització capitalista està destruint. I les està destruint no pas com a fenomen natural (ens fan creure que simplement és una cosa que està passant, i que no es pot canviar), sinó que es tracta d’un fenomen molt generalitzat, posat en marxa mitjançant canvis legislatius que afavoreixen el capitalisme global, que afavoreixen les inversions corporatives, i que, en el procés, no només desfavoreixen el que és local, sinó que ho criminalitzen. I quan faig servir aquesta paraula ho faig amb tot el seu significat.

Un dels problemes de la globalització és la qüestió de les patents sobre els medicaments, les llavors...

La qüestió dels monopolis de les patents és, sens dubte, un dels reptes més seriosos actualment. El cas dels monopolis de les llavors ha portat centenars de milers de grangers indis a conrear llavors a les seves terres; 150.000 grangers de l’Índia han hagut de deixar les seves terres a causa de la mort provocada pels monopolis de les llavors. I aquests monopolis són el resultat de les patents. Però hi ha altres problemes relacionats amb les patents. S’han establert patents sobre coses que ja existeixen. Fins i tot s’han proposat patents sobre el ioga! Això és anecdòtic, però les patents dels sectors industrials es basen, de vegades, en un fenomen anomenat evergreening (terme derivat d’evergreen, que vol dir de fulla perenne).

En què consisteix?

Actualment hi ha un cas judicial en marxa contra Novartis, una de les empreses farmacèutiques més grans de món, que vol posseir el monopoli dels fàrmacs contra el càncer i que pretén apujar el preu del tractament de 200 dòlars al mes a 2.500, un preu que la majoria de persones de l’Índia no podrien pagar. El govern indi va rebutjar la reclamació de Novartis prenent com a base que no es tractava d’un fàrmac nou, sinó que era una simple reformulació. El que Novartis pretén amb aquest fàrmac és un cas d’evergreening, o sigui, tenir una patent durant vint anys, després fer un canvi trivial i tenir una nova patent durant vint anys més, i després vint anys més..., de manera que no es pugui produir mai un fàrmac genèric. L’Índia s’està oposant a aquest evergreening i ha sorprès tothom premiant els veritables invents, no pas els pseudoinvents, que és el que les empreses voldrien.

Maria Rosa Salvadó

B verda

La feina dels jardiners de Barcelona

Flor d'hibisc de Síria (*Hibiscus syriacus*)

CIUTAT VELLA

Parc de la Barceloneta

En aquest parc s'han netejat de males herbes un total de 543 escocells.

EIXAMPLE

Passeig de Gràcia

Per mantenir-ne la qualitat, s'ha fet una poda de formació a 1.200 m de tanca vegetal feta a base de *Viburnum odoratissimum*.

Rambla de Catalunya

El parterre que hi ha a la confluència de la Rambla de Catalunya i la Gran Via s'ha millorat amb la instal·lació de reg programat automatitzat i la plantació de pans de gespa.

SANTS-MONTJUÏC

Teatre Grec

La posada a punt feta amb motiu de la celebració del Festival Grec 2007 ha consistit en la poda de 14 alzines (*Quercus ilex*) i la instal·lació de reg automatitzat al talús que hi ha al fons de l'amfiteatre.

Hípica de la Foixarda

Amb la finalitat d'evitar incendis i també per millorar-ne l'aspecte s'han desbrossat els 10.350 m² de talús que hi ha al voltant de l'escola d'hípica de la Foixarda.

Passeig de Santa Madrona

A l'altura de l'Umbracle s'ha instal·lat reg programat, que permetrà estalviar aigua i temps en el manteniment del verd d'aquesta zona del Parc de Montjuïc.

LES CORTS

Carrer Comtes de Bell-lloc

Les últimes feines de manteniment que s'han fet en el verd que ornamenta aquest carrer han consistit en la ressebra i el reencebat de 240 m² de parterres de gespa.

Roserar de Cervantes

A més d'una excepcional col·lecció de rosers, al Roserar de Cervantes hi ha moltes plantes aromàtiques que ornamenten l'espai. Recentment s'han renovat amb la plantació de 14.700 noves unitats de farigola (*Thymus vulgaris*) i espígol (*Lavandula angustifolia*), entre altres espècies.

Carrer Sor Eulàlia d'Anzizu

L'arbrat viari d'aquest carrer està compost per 10 magnòlies, a les quals s'ha fet una poda de formació.

SARRIÀ-SANT GERVASI

Avinguda de Sarrià

Les fallades que hi havia a l'arbrat d'aquesta avinguda s'han refet amb la plantació de 10 *Prunus cerasifera* var. *atropurpurea*.

Carrer Eduardo Conde

En aquest carrer, situat entre l'av. Manuel Girona i el c. Francesc Carbonell, hi ha una zona amb pins pinyers (*Pinus pinea*). Les últimes feines de manteniment han consistit en una poda d'aixecament de capçada.

Parc de la Vil·la Amèlia

Amb l'objectiu de millorar la qualitat de l'arbrat i també d'evitar la possible caiguda de branques seques o fetes malbé s'han esporgat tots els arbres del parc.

Plaça de les Basses d'en Barral

En aquesta plaça s'han fet feines de millora del verd que han consistit en la poda de reducció de capçada de 18 *Prunus cerasifera* var. *atropurpurea*.

GRÀCIA

Jardí d'Àustria

En aquest espai verd de Gràcia s'ha fet un complet treball de posada a punt que ha consistit en la plantació de flor de temporada (1.125 unitats de *Gazania* sp.), la retallada de les heures (*Hedera helix*) dels parterres, la poda de neteja dels arbustos i la sega, reencebat i ressebra de 850 m² de parterres de gespa.

Passeig Pi i Margall

S'han implantat pans de gespa al parterre que hi ha a la confluència entre aquest passeig i la pl. Joanich. L'espècie de gespa implantada, *Cynodon dactylon* 'Riviera', requereix menys manteniment i un menor consum d'aigua.

Jardí Mestre Balcells

Les últimes feines de manteniment del verd d'aquest jardí han consistit en la poda de l'arbrat: 3 tipuanes (*Tipuana tipu*), 1 acàcia (*Robinia pseudoacacia*) i 2 ailants (*Ailanthus altissima*).

Parc de la Creueta del Coll

A l'estiu, aquest parc és especialment freqüentat a causa de la piscina. Amb l'objectiu que les instal·lacions estiguin a punt s'han desbrossat els camins, l'àrea de pícnic i l'esplanada on hi ha les pistes de botxes. En total s'ha desbrossat una superfície de 3.000 m².

Poeta Boscà replantació de grup de flor

1. Plaça Urquinaona
2. Plaça Espanya
3. Parc dels Til·les
4. Parc de l'Oreneta
5. *Pinus Halepensis*
6. Martí Codolar
7. Ciutat Meridiana
8. Llac de les Vivendes del Congrés
9. Can Miralletas

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

HORTA-GUINARDÓ

Parc del Laberint d'Horta

Amb l'arribada de les estacions càlides de l'any, aquest parc ha estat objecte de diferents actuacions de manteniment i millora. Així, els parterres de gespa s'han reencebat amb llavor, s'han retallat moltes de les tanques vegetals i s'ha reparat una part del mur perimetral del parc. Al jardí romàntic s'ha fet una bassa nova, que s'ha enjardinat tot al voltant amb gairebé 5.500 plantes, entre entapissants, enfiladisses, arbres i arbustos. Les espècies triades han estat, entre d'altres, l'heura (*Hedera helix*), *Trachelospermum jasminoides*, *Cotoneaster microphyllus*, *Philadelphus coronarius*, la sequoia (*Sequoiadendron giganteum*), l'arbre dels escuts (*Ginkgo biloba*), l'alzina (*Quercus ilex*) i el pi pinyer (*Pinus pinea*).

Carrer de Santa Otilia

La tanca d'arbustatge que ornamenta aquest carrer ha estat objecte de feines de retallada, i s'hi han reencebat i res-sembrat 400 m² de parterres de gespa.

NOU BARRIS

Passeig de Fabra i Puig

Per conservar la qualitat del verd que ornamenta aquest passeig s'han retallat les plantes entapissants –heura (*Hedera helix*)– que cobreixen els 1.450 m² de parterres interiors.

Parc del Pla de Fornells

En una zona del parc de fort desnivell s'ha instal·lat una tanca metàl·lica de protecció dels usuaris.

Poda ornamental d'oliveres

Aquests treballs de millora del verd s'han fet en les 30 oliveres (*Olea europaea*) que hi ha en una esplanada del Parc Central de Nou Barris i en 25 més de l'av. Rio de Janeiro.

SANT ANDREU

Carrer Cinca

En tres interiors d'illa d'aquest carrer s'han netejat d'herbes les zones de sauló i s'han retallat les vores dels parterres d'heura (*Hedera helix*).

Carrer Potosí

Amb l'objectiu d'optimitzar el consum d'aigua, al parterre de 700 m² que hi ha a la confluència dels c. Potosí i Ferran Junoy, s'hi ha instal·lat un nou sistema de reg programat.

Plaça Ferran Reyes

L'arbrat d'aquesta plaça ha estat objecte de feines de poda de manteniment. En total, s'han esporgat 3 palmeres *Washingtonia robusta* i 14 arbres de l'espècie *Firmiana simplex*.

SANT MARTÍ

Parc de Diagonal Mar

A diverses zones del parc s'han creat grups de flor amb planta vivaç. Al costat del tobogan, s'hi ha plantat *Hebe* sp. de color vermell i *Armeria maritima* de color porpra, i en altres zones, *Stipa tenacissima* i *Salvia microphylla*. També s'hi han plantat 8 *Celtis occidentalis* i s'ha renovat la planta aquàtica del llac amb liris d'aigua (*Zantedeschia aethiopica*), nimfees (*Nymphaea alba*), *Thalia dealbata* i *Pontederia cordata*.

Parc del Clot

Els elements arquitectònics constitueixen un element molt rellevant d'aquest parc. Per donar-los més vistositat s'ha netejat l'heura (*Hedera helix*) que enjardina els arcs.

Parc de Sant Martí

Les últimes feines de millora i manteniment fetes en aquest parc han consistit en la neteja del llac.

Passejos marítims metropolitans

Espai metropolità

Àrea metropolitana de Barcelona
Mancomunitat de municipis

L'àrea metropolitana de Barcelona té un front litoral que s'estén al llarg de quaranta-dos quilòmetres, entre Castelldefels i Montgat. D'aquests, trenta-dos estan ocupats per platges i passejos marítims i els deu restants corresponen a ports i infraestructures.

La franja costanera de l'àrea metropolitana de Barcelona, de gran qualitat paisatgística, té una importància creixent, tant pel que fa a l'ús com a lloc de tro-

bada i d'esbarjo ciutadà com pel fet de ser un element que posa en valor el territori metropolità i el cohesiona. La Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, conscient d'aquesta realitat, treballa per conformar un front litoral integrat i integrador a través de la construcció de passejos marítims. Cadascun amb les seves particularitats, però tots formant part d'un gran eix paisatgístic, els passejos marítims metropolitans ofereixen als ciutadans la possibilitat de recórrer un

Detall dunar al passeig marítim de Gavà

Actuar a escala metropolitana permet aplicar als nous projectes l'experiència acumulada

agradable camí vinculat a la presència propera del mar i les platges. En general, la competència en l'execució de passejos marítims correspon a l'administració de l'Estat (Ministeri de Medi Ambient), que sol actuar a partir dels projectes municipals. En l'àmbit metropolità, la Mancomunitat de Municipis de l'AMB actua per delegació dels ajuntaments i redacta els projectes aportant-hi visió de conjunt i una llarga experiència de treball en l'espai públic, tant pel que fa a projectes i obres com a la gestió del manteniment.

ESCALA METROPOLITANA

Un dels avantatges que suposa actuar a escala metropolitana és el fet que els serveis tècnics de la MMAMB poden aplicar als nous projectes l'experiència acumulada. En el cas dels passejos marítims metropolitans, especialment quan cal fer actuacions damunt la sorra, es presenten dificultats associades a la supervivència de la vegetació o a la fixació i l'assentament de les formes dunars. Per resoldre aquestes situacions, la Mancomunitat de Municipis participa en programes d'investigació europea i estableix convenis com el firmat amb l'IRTA (Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries de Catalunya). Els equips tècnics de la Mancomunitat, en col·laboració amb les unitats de recerca vegetal de l'IRTA, han fet plantacions experimentals a la platja que han permès saber quines són les espècies vegetals que s'hi adapten millor i quines condicions necessiten per sobreviure.

Pel que fa als aspectes constructius, la tendència és fer menys dura la construcció, "treure'n formigó", amb la complicació que comporta consolidar paviments sobre sorra sense utilitzar els materials de construcció habituals. Per resoldre aquesta situació s'ha aplicat una tecnologia israeliana utilitzada per construir paviments de vies sobre el desert. Es tracta d'un sistema de malles en forma de planxes de plàstic que desplegadas damunt la sorra adquireixen una gran resistència. Aquesta és la solució que apliquem com a base de les passarel·les de fusta dels passejos integrats al sorral. Els avantatges són múltiples: baix impacte ambiental, costos raonables, facilitat de desmuntatge, etc.

Un exemple significatiu és el passeig de les Marines de Gavà (Premi FAD d'Arquitectura exterior, 1995). Allà, la transició entre la part més "dura" del passeig de vianants i el sorral de la platja s'ha fet mitjançant la reconstrucció d'un sistema de dunes que ha permès generar un passeig en un espai que reproduceix l'estat natural d'una platja mediterrània poc humanitzada. En aquest cas, el nou passeig marítim aconsegueix un doble objectiu: s'integra a la geografia i genera o reconstrueix el paisatge.

Situació actual dels projectes d'ordenació dels passejos marítims als diferents municipis

Castelldefels: dos trams executats, un en execució i un en estudi
Gavà: tres trams executats, un en execució i un en estudi
Viladecans: en estudi
El Prat de Llobregat: executat parcialment
Barcelona: executat
Sant Adrià de Besòs: un tram executat i un en estudi
Badalona: dos trams executats i dos en tràmit
Montgat: dos trams executats i un en estudi

Passeig marítim de Castelldefels

Catàlegs de paisatge

Reportatge

Si bé és cert que en els últims anys hem estat capaços de millorar el paisatge urbà i la qualitat de vida de la major part de ciutats catalanes, també ho és que no hem estat capaços de fer el mateix amb l'excepcional varietat de paisatges de què disposa el país. El resultat d'aquesta paradoxa és un territori fracturat i uns paisatges degradats que estan perdent bona part dels seus valors i de la seva idiosincràsia.

Tram de banqueta arbrada del canal d'Urgell a Juneda, a les Garrigues, amb plataners flanquejant les dues ribes del canal i amb els respectius camins de serveis.

L'aprovació, el juny del 2005, d'una llei com la de protecció, gestió i ordenació del paisatge de Catalunya i la creació dels catàlegs de paisatge, a més de ser necessàries i urgents, han permès començar a descobrir en profunditat els nostres paisatges i adoptar les mesures que han de fer possible que el planejament territorial tingui en comp-

te la necessària preservació del paisatge. Des de fa gairebé dos anys, l'Observatori del Paisatge de Catalunya està treballant per disposar, finalment, d'un mapa de tots els paisatges de Catalunya, mapa del qual, per sorprenent que pugui semblar, encara no disposàvem. Un mapa que és molt important, perquè, un cop comple-

Des de fa gairebé dos anys, l'Observatori del Paisatge està treballant per disposar d'un mapa de tots els paisatges de Catalunya

tat, constituirà una poderosa eina pedagògica perquè els joves –i la societat catalana en general– prenguin consciència del paisatge on viuen, dels seus valors i dels seus riscos. Però, més enllà dels seus atributs pedagògics, els catàlegs de paisatge són l'instrument que permet encarrilar propostes d'actuació concretes en l'àmbit del planejament territorial i urbanístic amb la connivència i la participació activa de tots els agents socials que hi intervenen.

ABAST I OBJECTIUS

L'abast territorial dels catàlegs de paisatge es correspon amb el de cadascun dels àmbits d'aplicació dels plans territorials parcials, que coincideixen amb les set regions en què s'organitzarà en un futur l'estructura política administrativa de Catalunya (Alt Pirineu i Aran, Camp de Tarragona, Comarques Centrals, Comarques Gironines, Regió Metropolitana de Barcelona, Terres de l'Ebre i Terres de Lleida). En el moment d'escriure aquestes ratlles ja s'han lliurat al Departament de Política Territorial i Obres Públiques, organisme que encarrega els catàlegs de paisatge a l'Observatori, els corresponents al Camp de Tarragona i Terres de Lleida, i estan elaborant-se ara mateix els de l'Alt Pirineu i Aran, Comarques Gironines, Regió Metropolitana de Barcelona i Terres de l'Ebre. Dels catàlegs de paisatge, se'n desprendran unes directrius que, d'acord amb la llei, s'incorporaran en els plans territorials parcials o en els plans directors territorials.

Fins al moment, els catàlegs de paisatge han definit vint-i-un objectius de qualitat paisatgística per al Camp de Tarragona i

vint-i-un més per a les Terres de Lleida, que ressalten els principals valors i dinàmiques dels paisatges d'aquests dos territoris de Catalunya. D'aquests objectius, se'n desprenen criteris i mesures molt concrets amb la finalitat d'orientar la planificació territorial i sectorial (turisme, cultura, etc.). El que es persegueix és l'assoliment d'uns paisatges ben conservats, ordenats i gestionats, independentment de la seva tipologia i del seu caràcter; que siguin heterogenis, que reflecteixin la rica diversitat paisatgística del país i que s'allunyin de l'homogeneïtzació i la banalització. Uns paisatges, doncs, vius i dinàmics, capaços d'integrar les inevitables transformacions territorials sense perdre la seva idiosincràsia, sempre respectuosos amb el llegat del passat i que atenguin la diversitat social i contribueixin al benestar individual i social de la població.

EL CAMP DE TARRAGONA

Els objectius de qualitat paisatgística per al Camp de Tarragona assenyalen, entre altres aspectes, la necessitat d'assolir un paisatge urbà rehabilitat i valoritzat en la seva part històrica, arquitectònicament rellevant i endreçat i dissenyat per a la millora de la qualitat de vida dels ciutadans, així com uns assentaments urbans amb un creixement ordenat, dimensionat d'acord amb les necessitats reals i que no comprometi el futur del caràcter agrícola dels espais circumdants dels nuclis urbans i unes urbanitzacions endreçades, amb perímetres nítids i dotades d'elements de qualitat paisatgística. Uns aspectes, aquests, que també s'han definit per al Catàleg de les Terres de Lleida. Pel que fa referència al

Nucli encimbellat de la Figuera, al Priorat. Aquest patró d'assentament és molt característic d'aquest racó del Camp de Tarragona, així com del sud de les comarques de Lleida.

paisatge del litoral tarragoní, es posa en relleu la necessitat de respectar-ne el caràcter natural i agrícola gestionant-lo d'una manera integral i fent-lo accessible al gaudi i l'ús social amb respecte vers els valors naturals i estètics que conté. El catàleg del Camp de Tarragona destaca, així mateix, la necessitat que pervisquin uns mosaics agroforestals de conreus de secà productius i vinculats al manteniment dels elements de pedra seca de suport a l'agricultura i els exemples vius de paisatges de la trilogia mediterrània per excel·lència: blat, vinya i olivera o ametller. També es fa esment de la importància que tenen en aquest territori paisatges com els del garrofer, que generin espais de qualitat en zones agrícolament marginals sobre la base del treball de la pedra seca, i el paisatge de l'avellaner del sector central del Camp de Tarragona, que cal gestionar basant-se en la seva singularitat i identitat perquè permeti la revalorització dels productes agrícoles. Es fa, així mateix, esment dels paisatges dels conreus herbacis de secà, característics de la Baixa Segarra, que s'han de mantenir nets d'elements que en trenquin la configuració actual, i dels paisatges fluvials, especialment dels rius Francolí i Gaià, però també del conjunt de barrancs i rieres, que s'hauran de conservar conforme a la seva dinàmica i funcionalitat i esdevenir accessibles per a activitats de gaudi.

LES TERRES DE LLEIDA

Com que aquest és el territori de Catalunya amb una major importància agrària, els objectius del catàleg proposen uns paisatges naturals de qualitat que compaginin les activitats agropecuària i d'extracció de recursos naturals i l'ús turístic i de gaudi. Quant a les infraestructures, s'aposta per un sistema aeroportuari dissenyat amb criteris d'integració i aportació de nous elements d'interès en el paisatge i unes centrals eòliques planificades amb visió de conjunt a escala regional.

Les particularitats d'aquest territori són presents en els objectius de qualitat paisatgística. En són bons exemples les referències als nuclis encimbellats, en què s'identifiqui amb claredat el perfil paisatgístic de l'espai construït i els seus punts d'interès (campanars, esglésies, castells, casals, etc.) en relació amb el paisatge obert i el sòl no urbanitzable; la conservació dels tossals, erigits en punts d'atracció visual; uns fons escènics de qualitat que mantinguin els referents visuals i identitaris de les Terres de Lleida i no incorporin elements estranys o aliens, i la conservació i gestió del paisatge de les zones estèpiques. En aquest catàleg també s'assenyala la importància del manteniment de les infraestructures hidràuliques tradicionals i de les banquetes arbrades a tota la plana regada, gestionades i revaloritzades per al seu ús social, i de l'assoliment d'una Horta de Lleida productiva i concebuda com a àrea també de vocació agrícola entre la ciutat i els espais oberts perifèrics.

RENDIBILITZAR ELS CATÀLEGS

El govern i la societat en general han de saber treure partit dels catàlegs de paisatge i de la informació que contenen en benefici dels paisatges de Catalunya. Lentament i discreta comença a fer forat la idea –encerçada– que un entorn atractiu, afable i harmoniós genera una agradable sensació de benestar que augmenta notablement la qualitat de vida dels ciutadans. L'administració ha de fer els possibles perquè aquesta convicció encara minoritària es generalitzi el més aviat possible. Ens hi juguem molt com a país i en la qualitat de vida a les nostres ciutats i en els àmbits rurals.

Joan Nogué
director de l'Observatori del Paisatge de Catalunya

Pere Sala
coordinador tècnic de l'Observatori del Paisatge de Catalunya

Els catàlegs de paisatge han permès descobrir en profunditat els nostres paisatges

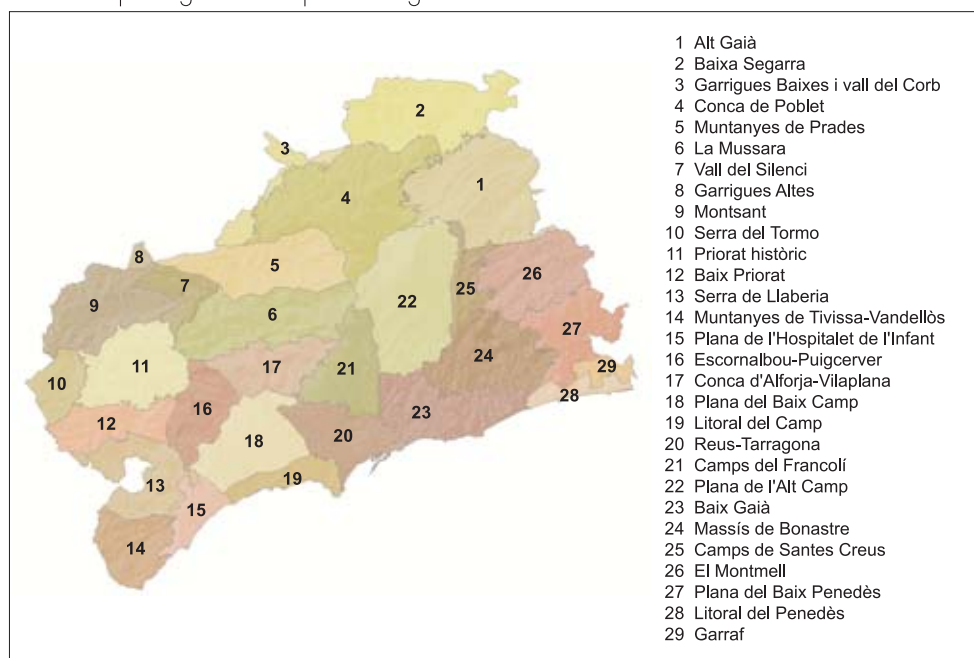
Més informació sobre els catàlegs de paisatge: www.catpaisatge.net

La imponent cinglera de la serra Major del Montsant és un dels fons escènics més coneguts i visibles des de molts punts del Camp de Tarragona.

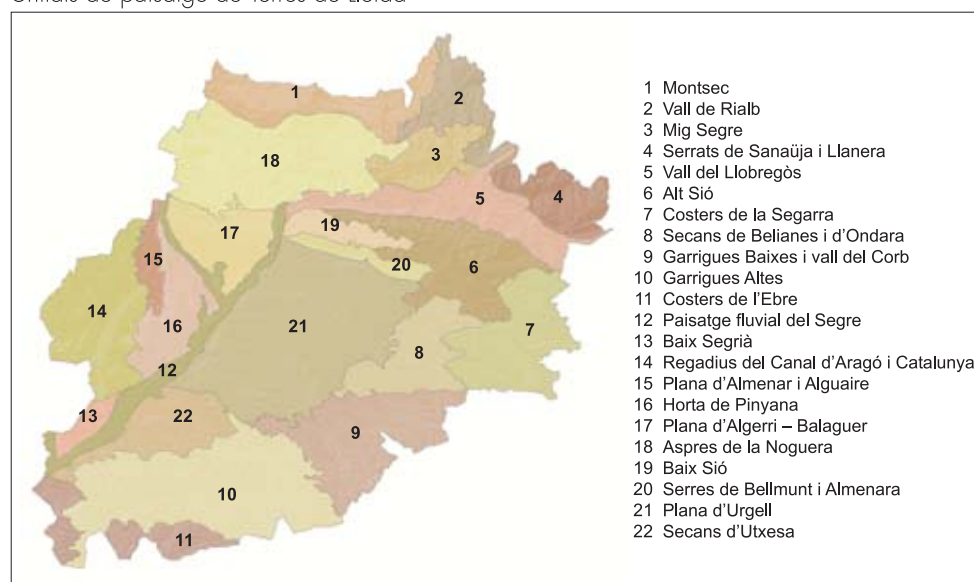

Unitats de paisatge del Camp de Tarragona

Font: Catàleg de paisatge del Camp de Tarragona

Unitats de paisatge de Terres de Lleida

Font: Catàleg de paisatge de Terres de Lleida

Unitats de paisatge (paisatges) del Camp de Tarragona (29) i de les Terres de Lleida (22). Les unitats de paisatge són porcions del territori amb un mateix caràcter, és a dir, que són caracteritzades per un conjunt d'elements, tangibles i intangibles, que contribueixen a fer que un paisatge sigui diferent de l'altre, ni millor ni pitjor.

Els catàlegs no tenen com a única finalitat l'obtenció d'un mapa de la diversitat de paisatges de Catalunya. La mateixa Llei del Paisatge els defineix com "els documents de caràcter descriptiu i prospectiu que determinen la tipologia dels nostres paisatges, n'identifiquen els valors i l'estat de conservació i proposen els objectius de qualitat que han de complir". Així, doncs, els catàlegs de paisatge són les eines que ens permeten conèixer com són els paisatges catalans, quins valors tenen, com evolucionen en funció de les actuals dinàmiques

econòmiques, socials i ambientals, i, a través dels objectius de qualitat paisatgística, quin tipus de paisatge volem i com podem assolir-lo. Es tracta, sens dubte, d'un instrument innovador, pioner a l'estat espanyol, que està esdevenint un dels pilars fonamentals de les polítiques territorials i de la nova política de paisatge a Catalunya.

Quant als continguts dels catàlegs de paisatge, són, en línies generals, l'inventari dels valors paisatgístics (ecològics, històrics, socials o simbòlics), l'enumeració de

les activitats i els processos que incideixen o han incidit de manera més notòria en la configuració actual del paisatge i l'assenyalament dels principals recorreguts i espais dels quals es percep el paisatge. També inclouen la delimitació de les unitats de paisatge (paisatges) sobre les quals pot recaure un règim diferenciat de protecció, gestió o ordenació; la definició dels objectius de qualitat paisatgística per a cada unitat de paisatge, i la proposta de mesures i accions necessàries per aconseguir els objectius de qualitat paisatgística.

El jardí paradís d'Osca

Paisatgisme

El Parc Miguel Servet és el pulmó verd de la ciutat d'Osca. Per treure'n un millor rendiment, l'ajuntament va encarregar a l'empresa Matèria Verda la creació d'un pla director, que l'abril passat va ser guardonat amb el XII Premi Nacional de l'Associació Espanyola de Parcs i Jardins Públics (PARJAP).

El pla director formula un model de parc d'acord amb la seva història i amb les necessitats dels usuaris

La situació estratègica del Parc Miguel Servet, al centre d'Osca, fa que aquest espai verd de 7 hectàrees sigui l'escenari protagonista de la majoria d'esdeveniments socials, culturals i recreatius que se celebren a la ciutat. Per poder elaborar el pla director del parc es va fer un diagnòstic del seu estat i, posteriorment, un

equip multidisciplinari format per arquitectes, paisatgistes i arboricultors, entre d'altres, va coordinar l'elaboració del pla amb dos objectius principals: resoldre l'envelliment agronòmic i aprofitar aquesta actuació per situar el parc en el lloc que es mereix des del punt de vista de la seva restauració i cura.

L'objectiu del pla és arribar a una combinació de parc lineal i parc urbà en contacte amb la natura

OPTIMITZAR ELS ESPAIS

L'ús del parc s'ha dividit en dues parts: la que conté més elements històrics interessants, que s'ha modificat poc, i la que presenta elements diferents, on es concentraran la majoria d'activitats. Entre les diverses propostes incloses en el pla director destaca la de formular un model de parc d'acord amb la seva història i amb les necessitats dels usuaris, amb l'objectiu que esdevingui una combinació entre parc històric i parc urbà. Són exemples d'aquest criteri l'optimització dels diferents espais i la concentració de les activitats en una zona determinada i ben comunicada, amb una accessibilitat que no requereixi travessar tot el parc per arribar-hi. El mateix passa amb els jocs infantils, que s'han agrupat en una zona i s'han ideat per a diferents nivells d'edats o de minusvalides.

MILLORA AGRONÒMICA

Respecte al caràcter més agronòmic, també s'ha elaborat una guia de propostes per intentar aturar l'envelliment que presenta el parc. Un cop fet el treball de camp necessari i obtingudes les mostres per fer les anàlisis, l'equip responsable del pla director va veure que un dels problemes fonamentals d'aquest envelliment és el tipus de sòl del parc, que és molt poc permeable a l'aigua i format per partícules fines que fan que es concentrin moltes sals a la terra. Per aquest motiu, dins la bateria de propostes que es concentren en el pla director hi ha les relacionades amb la creació d'una xarxa de reg i l'aprofitament de les aigües freàtiques amb la

creació de diferents pous arreu del parc. A més, les mesures proposades per millorar la vida agronòmica del parc s'adeqüen a la intenció de projectar-ne una imatge paisatgística.

Un exemple d'aquesta intenció és la transformació de la sèquia que travessa el parc, ara tapada per la vegetació, en un riu, de manera que l'usuari pugui passejar i sentir l'aigua, així com la creació d'un laberint de bambú que arriba a una font. Una solució no només estètica, sinó també eficient, ja que el bambú és una espècie que conviu molt bé amb el tipus de sòl existent. Pel que fa a la millora paisatgística, el pla director intenta evitar l'impacte visual que provoquen els edificis que voregen el Parc Miguel Servet. En aquest sentit, cal destacar la proposta de col·locar diversos arbres entorn de la zona del solàrium, que dissimulen els edificis construïts al voltant, i la creació de la devesa d'activitats, on es duren a terme els esdeveniments que apleguen un major nombre de públic, i que inclou una terrassa-bar d'ús continuat al llarg de l'any.

El pla director del Parc Miguel Servet és, doncs, una bateria de mesures per cuidar i millorar l'aspecte agronòmic del parc en què el fil conductor consisteix en l'homogeneïtzació dels diferents espais existents arribant a una combinació de parc lineal i parc urbà en contacte amb la natura.

Helena Encinas

FITXA TÈCNICA

Projecte: Matèria Verda, S. L.
Direcció i coordinació: Antoni Falcón
Equip redactor: Manel Barroso (edafòleg), Martí Boada (naturalista), Maria Casanovas (paisatgista), Imma Jansana, Conchita de la Villa, Robert De Paauw (arquitectes), Gerard Passola (arboricultor) i Marta Salamé (enginyera tècnica agrícola)

Aprendre a la platja

Eduquem per a la sostenibilitat

La façana marítima de Barcelona és un lloc d'aprenentatge excel·lent. Durant tot l'estiu i fins ben entrada la tardor, el Centre de la Platja de Parcs i Jardins ofereix als nens i nenes nombroses activitats que tenen el joc com a eina d'educació mediambiental.

L'objectiu del Centre de la Platja és donar a conèixer els valors associats al litoral i promoure els usos, activitats i actituds respectuosos amb l'entorn que permeten a la ciutadania gaudir d'aquest espai públic durant tot l'any. També promou activitats educatives per a la ciutadania sobre esport, cultura i sostenibilitat al litoral, a més d'altres activitats coordinades i desenvolupades per diferents entitats i associacions a la platja. La programació del centre inclou

una àmplia oferta d'activitats adreçades a casals infantils i juvenils, casals de gent gran, infants, joves i famílies, tant de caràcter esportiu com mediambiental i d'oci. Entre aquestes destaquem les dirigides al públic més menut.

FEM UN AQUARI MEDITERRANI

Els principals objectius d'aquesta activitat, adreçada a infants de 4 a 8 anys, són donar a conèixer algunes de les

La platja és un espai excepcional per al desenvolupament d'activitats d'educació ambiental fetes des d'una perspectiva lúdica

Entrada del Centre de la Platja, sota els porxos de la platja de la Barceloneta

El Centre de la Platja ofereix nombroses activitats adreçades al públic infantil

espècies animals i vegetals del litoral barceloní, sensibilitzar sobre el problema dels residus i la degradació del medi marí a conseqüència de les actituds irresponsables dels humans, valorar la importància de les platges com a ecosistema i conscienciar els infants de la necessitat de prendre actituds respectuoses amb l'entorn. La durada de l'activitat és, aproximadament, d'una hora, i consta de dues parts. En la primera s'explica un conte inventat sobre residus i espècies marines. La segona part de l'activitat consisteix en un taller en què els infants construeixen el seu propi aquari amb caixes transparents que decoren amb pintures. Per fer aquesta activitat calen els següents materials: pintures de colors, caixes per fer l'aquari, plantilles amb dibuixos de diferents espècies marines i guants de làtex per evitar embrutar-se les mans. Com a suport per dinamitzar la narració del conte es pot fer un PowerPoint amb fotos de les diferents espècies que hi surten.

RESIDUS A LES PLATGES?

Aquesta activitat està adreçada a infants de 6 a 10 anys, amb l'objectiu de sensibilitzar-los sobre el problema dels residus en general, i, en concret, a les platges; reflexionar sobre la presència de residus a la sorra i la importància del reciclatge i la reutilització, i generar pràctiques i hàbits cívics respectuosos amb l'entorn. La durada de l'activitat és, aproximadament, d'una hora, i consta de dues parts. En la primera es narra un conte històric de les platges de Barcelona i en la segona es fa un taller que consisteix en una passejada per la platja recollint residus i materials naturals. Per agilitzar el procés es poden fer dos equips: un que recull plàstics, llunes i brics, i l'altre que recull paper i

cartró. Un cop feta la recollida s'elabora una escultura d'una platja neta i una de bruta fent servir dues caixes transparents. A la caixa de la platja neta, hi posarem sorra de la platja i materials naturals; a l'altra, sorra i residus. Així podrem comparar i discutir quina platja ens agrada més. El material necessari per a aquesta activitat és el següent: caixes transparents per a l'elaboració de les dues platges, guants per recollir els residus i bosses de deixalles per classificar-los. Per a la narració del conte es pot elaborar algun suport per facilitar la comprensió de la història.

FEM VOLAR ESTELS

Adreçada a infants de 6 a 12 anys, aquesta proposta consisteix que cada participant construeixi el seu propi estel i el faci volar a la platja. Amb l'ajut d'un conte, s'explica la història de les platges de Barcelona, sobretot la seva transformació amb motiu dels Jocs Olímpics del 1992, moment en què es va potenciar la recuperació de la façana litoral de la ciutat. La durada de l'activitat és, aproximadament, d'una hora, i consta de dues parts. La primera consisteix en l'explicació d'un conte en què dos personatges imaginaris comenten la transformació del litoral barceloní, així com la història de les platges de Barcelona. La segona part és un taller en què es construeixen estels amb bosses d'escombraries. El material necessari per fer aquesta activitat és el següent: pals de fusta prims (la llargada depèn de com es vulguin fer de grossos els estels), bosses d'escombraries, gomets i cintes de colors per decorar l'estel, tisores, cinta aïllant i cordill per lligar els pals que faran d'estructura.

ON SOM?

Aquesta activitat està adreçada a nois i noies de més de 12 anys, perquè puguin aprendre nocions bàsiques de cartografia i orientació i conèixer aspectes rellevants de les platges de Barcelona. La durada de l'activitat és, aproximadament, d'una hora, i està dividida en dues parts. La primera consisteix en una gimcana per la platja en què els participants han d'utilitzar el sentit de l'orientació i la segona és una demostració de com construir una brúixola casolana. Depenent de l'edat dels participants es pot enfocar l'activitat cap a una major o menor dificultat. Els materials necessaris per a aquesta activitat són, per a la gimcana, brúixoles i uns fulls amb el recorregut que han de seguir els participants, a través del qual s'han de saber orientar, i, per fabricar la brúixola casolana, un suro, agulles de cosir i imants.

*Equip del Centre de la Platja
La Vola, serveis per a la sostenibilitat*

Per a més informació:
Centre de la Platja, tel.: 93 224 75 71.
centrepplatja@bnc.cat,
www.bcn.cat/parcsijardins

Plagues i malures (i III)

Apunts de jardineria

Amb aquest article acabem la sèrie iniciada en el número 111 de B verda amb l'objectiu d'oferir als lectors una visió general de conjunt pel que fa a les principals plagues i malures que afecten els vegetals. Ens tornarem a referir als tractaments que requereixen les plantes atacades per insectes –entre ells, les erugues, les fases larvàries de les papallones– i aràcnids, i tancarem l'article parlant de les plantes que protegeixen els jardins.

Els cargols i els llimacs són mastegadors que poden danyar de manera important els jardins

Formigues

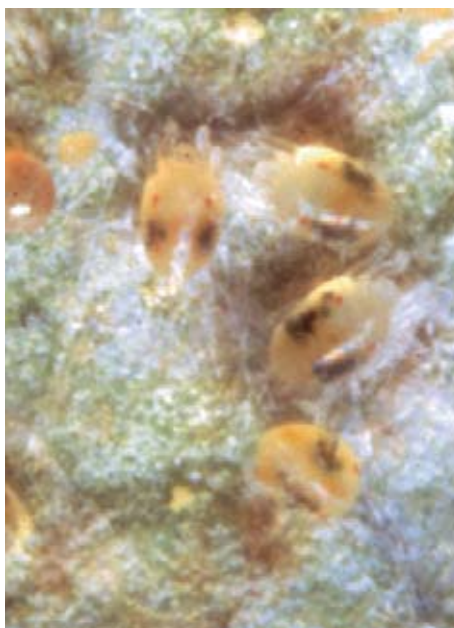
Un dels insectes més freqüents en jardineria és la psil·la. Es tracta d'un xuclador que viu sobretot a la part inferior del vegetal. El degoteig constant dels seus excrements deteriora les fulles. Es propaga amb facilitat perquè salta d'una manera molt viva d'una planta a

una altra, ja que disposa de petites ales que li permeten volar. Un espècie atacada sovint per la psil·la és el llorer. Les fulles s'arruguen i s'enrotllen sobre si mateixes. Aquest insecte s'alimenta xuclant la saba de les fulles i dels brots joves, començant per les vores. Això és

(1) Caparreta: cotxinilla

(2) Mosca de la pastanaga: psil·la

1. Àcars
2. Orugues defoliadores

1.

2.

Les formigues, si fan el niu al recipient de cultiu o al costat de les plantacions d'un jardí, perjudiquen el desenvolupament de les arrels

Hi ha plantes que foragiten les plagues, ja que actuen com a repel·lents naturals

el que provoca la deformació de les fulles. Un cop enrotllades, pon els ous a l'interior. Les larves, en néixer, provoquen danys més greus que no pas els adults, per la seva voracitat. En atacs lleus, el més indicat és retirar i cremar les fulles i els brots afectats. Si l'atac és important, cal aplicar ???.

ELS ÀCARS

Són uns aràcnids xucladors diminuts, d'entre 0,1 i 0,2 mm, i es posen sota les fulles, que van perdent el color verd i es van omplint de taques grogues. Un dels àcars més comuns és l'aranya roja, que afecta els geranis i els rosers i a la primavera s'instal·la a les parts tendres de la planta. Si ens hi fixem bé, podem observar fils i uns punts vermells molt petits.

La lluita contra els àcars és complicada i la seva presència sol ser un signe que la planta és poc vigorosa. Sovint, el millor serà eliminar la planta o les fulles afectades.

LES FORMIGUES

El principal problema d'aquests insectes és que, si fan el niu al recipient de cultiu o al costat de les plantacions d'un jardí, perjudiquen el desenvolupament de les arrels. També provoquen danys indirectes perquè protegeixen els pugons, les mosques blanques i altres insectes xucladors per aprofitar-ne les secrecions ensucrades. En el cas dels pugons, fins i tot poden arribar a transportar-los. Hi ha diverses substàncies que repel·leixen les formigues. El mètode més senzill consisteix a escampar marro del cafè. Però el sistema més efectiu és remenar el substrat per eliminar el niu.

LES ERUGUES

Totes les papallones, abans no arriben a adultes, tenen un estat larvari en forma d'eruga. Així com les papallones s'alimenten del nèctar de les flors, les larves sovint són herbívores i algunes representen plagues important. No són gaire habituals en terrasses i balcons, però quan apareixen poden ocasionar danys catastròfics. Se situen sota les fulles i les van mastegant. Hi ha espècies que només consumeixen l'anvers, de manera que la fulla es torna transparent. El millor és eliminar-les a mà.

ELS MOL·LUSCOS

Els cargols i els llimacs són mastegadors que poden danyar de manera important els jardins. Són d'hàbits nocturns, llevat que ploqui. Un recipient amb cervesa produeix una olor que els atreu i facilita que vagin a parar a dins. Una altra opció consisteix a preparar una barreja de segó amb metaldehid en pols, formar petites boles i col·locar-les estratègicament a una distància de dos a quatre metres de les plantacions. Com en el cas de les erugues, també es poden eliminar a mà.

PLANTES PROTECTORES

Hi ha plantes que foragiten les plagues, ja que actuen com a repel·lents naturals. Tot i que no són efectives al cent per cent, representen un bon complement, que, d'altra banda, és molt ornamental. Un jardí o una terrassa on hi hagi aromàtiques com la sàlvia, la ruda, el romaní, l'espígol, la menta o la farigola estarà més protegit. Un lligabosc plantat a prop dels rosers actua com a repel·lent del pugó, i els boixacs i el tabac ornamental eviten en certa manera la presència de mosca blanca.

Un jardí medicinal a Pedralbes

Fulls tècnics

Des del mes de juny passat fins a finals del juny de l'any vinent, el monestir de Pedralbes acull una exposició sobre les plantes re-meieres als jardins medievals. Aquesta exposició es va inaugurar en el marc de la Setmana Internacional d'Estudis Medievals de Pedralbes, organitzada per l'Institut de Cultura de Barcelona i que aquest any ha estat dedicada a la ciència i els seus límits a l'edat mitjana.

A l'edat mitjana, l'home vivia envoltat d'una naturalesa exuberant, silvestre i indòmita. Davant d'això, el jardí, anomenat en la documentació de l'època *hortus conclusus* ("jardí tancat"), es percebia com un espai ordenat i dominat per l'home. Els claustres medievals, inspirats en aquest jardí, hi van afegir un simbolisme místic, associant-lo al paradís terrenal, a la Jerusalem celeste, a la figura de Maria o a l'à-

nima. Aquest espai tancat per murs, lloc de meditació i recolliment per als monjos i monges, va esdevenir un verger on els camins convergien cap a una font central, la "font de la vida", símbol de la vida terrestre i celeste.

EL JARDÍ MEDICINAL

En molts monestirs medievals, una part del claustre es va destinar a jardí medici-

Una de les parcel·les de l'hort medieval que s'ha instal·lat al claustre del monestir de Pedralbes

El visitant del claustre de Pedralbes hi trobarà un veritable jardí medicinal segons la concepció que se'n tenia a l'època medieval

Plantes, remeis i apotecaris. El jardí medieval del monestir de Pedralbes. Museu monestir de Pedralbes, fins al 28 de juny del 2008. Adreça: Baixada del Monestir, 9 - Barcelona. Horari de visita: fins al 30 de setembre, de dimarts a dissabte, de 10.00 a 17.00 h; de l'1 d'octubre al 31 de març, de 10.00 a 14.00 h, i diumenges i festius, de 10.00 a 15.00 h. El dilluns és tancat.

nal, *herbularius* o “jardí dels simples”. En el cas del monestir de Pedralbes no sabem amb exactitud en quin lloc es podia haver situat aquest jardí, però la informació de què disposem permet afirmar que n'hi devia haver un d'on les monges obtenien una part de les plantes amb què sor Blaquina Mirona, la monja encarregada de la infermeria en tombar el segle xv, curava les germanes malaltes. La resta de plantes medicinals i remeis medicamentosos ja elaborats que necessitava els adquiria a un especier barceloní, Bartomeu Senós. L'administració de la planta més adequada per a cada afecció, la seva combinació, la quantitat exacta i la forma com s'havien d'aplicar requerien uns coneixements profunds i específics que posseïen, sens dubte, el metge del monestir, Francesc de Pedralbes, i l'esmentat apotecari.

CIÈNCIA MÈDICA

El món cristià medieval va recuperar els coneixements de la ciència mèdica greco-romana gràcies a la cultura araboislàmica, que els va conservar i perfeccionar. Galè (c. 130 dC - c. 200 dC) i Pedani Dioscòrides (segle I dC) van passar a ser el referent de tots els tractats mèdics medievals. La medicina galènica es basava en la teoria dels humors. Segons aquesta, tots els éssers vius estaven formats per quatre elements: aire, aigua, terra i foc. Aquests quatre elements sorgien de la combinació de quatre propietats fonamentals que formaven parelles contraposades: fred i calor, sequedat i humitat. En l'home, aquests quatre elements s'identificaven amb els “quatre humors” o substàncies: sang, bilis groga, bilis negra i flegma; quan aquests humors es desequilibraven sorgia la malaltia. Tot i que per a l'elaboració dels remeis s'utilitzaven moltes substàncies, la majoria provenien del regne vegetal, els “simples”; d'aquí que els tractats sobre els “medicaments simples” tinguessin molta difusió.

D'entre tots, per a la selecció de les plantes cultivades al jardí medicinal de Pedralbes se'n van escollir dos que creiem que il·lustren bé la diversitat del saber farmacològic medieval: el *Llibre de simples medicinals*, de l'abadessa, mística, compositora i naturalista alemanya Hildegarda de Bingen (1098-1179), i una traducció catalana del *Llibre dels medicaments simples*, del metge andalusí Ibn Wàfid (1007-1067).

L'EXPOSICIÓ

El visitant del claustre de Pedralbes hi trobarà un veritable jardí medicinal segons la concepció que se'n tenia a l'època medieval, i que anava més enllà del que avui coneixem com a plantes remeieres –unes quantes plantes de bosc, generalment autòctones–, ja que inclou altres vegetals, com hortalisses, llegums, plantes d'adoberia, silvestres i de jardí. Són cinquanta-dues espècies de les quals, a més de les seves propietats medicinals, sempre segons els tractats de l'època, s'explica també el temperament (fredes, calentes seques i humides), característica essencial que ajudava a restablir l'equilibri en el cos del malalt. A tall d'exemple, n'esmentem algunes de les que es presenten habitualment, tenint en compte que hi pot haver canvis menors a conseqüència del mateix decurs vital de les plantes i les condicions mediambientals: milfulles, tora groga, agri-mònia, alquemil·la, anet, angèlica, donzell, estragó, borratja, camamilla, xicoira, celiandre, card, carxofera, dictam, digital, regalèssia, marxívol, pericó (o herba de cop), hisop, malva, malrubí, tarongina, poliol, alfàbrega, matafaluga, ruda, sàlvia romana, valeriana i verònica.

Anna Castellano
Institut de Cultura de Barcelona
Museu d'Història de la Ciutat

Pàgines verdes

PUBLICACIONS

El canvi climàtic a Catalunya
Com serà la Catalunya del futur?
Existirà el delta de l'Ebre?
Podrem continuar acaçant
bolets? Desapareixerà el llac de
Banyoles? A *Encara hi som a temps*,
José Luis Gallego dibuixa, a par-
tir de les reflexions d'una nena
de dotze anys, el possible món
que ens espera si no prenem
mesures per aturar el canvi cli-
màtic i frenar-ne les pitjors con-
seqüències, i dóna consells pràc-
tics perquè tothom pugui apor-
tar el seu gra de sorra en la lluita
per conservar el nostre entorn.
Encara hi som a temps. José Luis
Gallego. Ed. Columna, 2007

EXPOSICIONS

Els colors ocults de la natura
Exposició sobre fotografia ultra-
violada i infraroja.
Fins al 31 de desembre del 2007, al Jardí
Botànic de Barcelona. Per a més infor-
mació: www.jardibotanic.bcn.es

EL CENTRE DE LA PLATJA

Situat als porxos de la
Barceloneta, davant de
l'Hospital del Mar, el Centre de
la Platja és un espai d'informa-
ció, trobada i formació per a
totes les persones interessades
en el litoral de Barcelona i els
aspectes que s'hi relacionen, i té
una programació estable durant
la major part de l'any. Els mesos
de juny, juliol, agost i setembre,
el Centre de la Platja ofereix una
gran varietat d'activitats per a
tots els públics.

Programació d'agost

Dia 13. "Aprèn del sol i de l'ai-
gua": activitat destinada a la
prevenció de les insolacions i
cremades solars, la hipotèrmia i
la hidrocució. Per a infants de 6
a 10 anys. A càrrec de la Creu
Roja. Lloc i hora: platja de la
Nova Icària, d'11.00 a 13.00 h.

"El sol i la platja ens ajuden a
viure millor": xerrades informa-
tives adreçades a la gent gran

per donar eines que permetin a
cada persona regular la seva
activitat en funció de les limita-
cions que ella mateixa sap.
A càrrec de la Creu Roja. Lloc i
hora: Centre de la Platja, d'11.30 a 13.00
h. Places limitades. Cal inscripció prè-
via. Tel.: 932 247 571, a. e.: centreplatja@bcn.cat

"Les banderes a les platges i els
seus colors": a partir del joc, els
infants aprendran a reconèixer
les banderes i el seu significat.
A càrrec de la Creu Roja. Per a
infants de 6 a 10 anys. Lloc i hora:
platges de Sant Sebastià i Nova Mar
Bella, el 16 de juliol i el 13 d'agost, de
17.00 a 18.30 h. Cal inscriure-s'hi.
Podran participar-hi els infants
que s'hagin adreçat als llocs de
socors per sol·licitar la polsera
d'identificació i que vulguin fer
l'activitat.

"Les meduses i els peixos ara-
nya": a partir del joc aprendrem
a reconèixer les meduses i els
peixos aranya i sabrem què ens
poden fer i com podem pal·liar
els efectes de les seves toxines. A
càrrec de la Creu Roja. Per a
infants de 6 a 10 anys. Lloc i hora:
espigó de la Mar Bella i Centre de la

Platja, 16 de juliol i 13 d'agost, de 17.00 a
18.30 h. Cal inscriure-s'hi. Podran parti-
cipar-hi els infants que s'hagin adreçat
als llocs de socors per sol·licitar la polse-
ra d'identificació i que vulguin fer l'acti-
vitat.

Cada dimecres. "Residus a les
platges?": explicació d'un conte
sobre el problema dels residus al
litoral i tallers relacionats amb
aquesta qüestió. Per a grups pre-
establerts d'infants i joves:
casals, esplais, agrupaments,
etc. Lloc i hora: Centre de la Platja,
d'11.30 a 12.30 h. Places limitades. Cal
inscripció prèvia. Tel.: 932 247 571, a. e.:
centreplatja@bcn.cat

"Fem un aquari mediterrani!":
explicació d'un conte sobre l'eco-
sistema marí i elaboració d'un
mural amb els animals més
característics del mar
Mediterrani com a protagonistes.
Per a grups preestablerts
d'infants i joves: casals, esplais,
agrupaments, etc. Lloc i hora:
Centre de la Platja, d'11.30 a 12.30 h.
Places limitades. Cal inscripció prèvia.
Tel.: 932 247 571, a. e.:
centreplatja@bcn.cat

"Fem volar estels": explicació

d'un conte sobre la història i l'e-
volució del litoral de Barcelona i
construcció d'estels amb mate-
rials reciclats. Per a grups pre-
establerts d'infants i joves:
casals, esplais, agrupaments,
etc. Lloc i hora: Centre de la Platja,
d'11.30 a 12.30 h. Places limitades. Cal
inscripció prèvia. Tel.: 932 247 571, a. e.:
centreplatja@bcn.cat

Cada dissabte. "Com preparem
les platges?": xerrada per conèi-
xer els agents que treballen a les
platges: qui són, com s'organit-
zen i quines feines desenvolupen.
Lloc i hora: Centre de la Platja,
d'11.30 a 13.00 h. Places limitades. Cal
inscripció prèvia. Tel.: 932 247 571, a. e.:
centreplatja@bcn.cat

"En forma a la platja": sessió
matinal d'exercici suau, rela-
xant i estimulants a la vora del
mar. Per a adults i gent gran.
Lloc i hora: Centre de la Platja,
de 12.00 a 13.30 h. Places limita-
des. Cal inscripció prèvia. Tel.: 932
247 571, a. e.: centreplatja@bcn.cat

"Tai-txi a la vora del mar": ses-
sió introductòria a aquesta disci-
plina oriental. Per a grups prees-
tablerts d'adults i gent gran:
casals, associacions, etc. Lloc i
hora: Centre de la Platja, d'11.30 a 12.30
h. Places limitades. Cal inscripció prè-
via. Tel.: 932 247 571, a. e.: centreplatja@bcn.cat

Diàriament. "El socorrista, al
teu costat": els socorristes de les
platges s'adreçaran a les perso-
nes grans per recordar-los les
recomanacions més importants,
així com la possibilitat de situar-
se a prop dels llocs de socors per
poder tenir una major seguretat.
Lloc i hora: totes les platges, diària-
ment durant la prestació del servei de
Creu Roja, de 10.00 a 19.00 h.

Programació de setembre

Dia 16. "Ioga a la platja": per
celebrar l'any de l'esport, el cen-
tre DiR organitza una jornada
d'activitats esportives al Centre
de la Platja: ioga, tai-txi i molts
esports més. A les 18.30 h,
davant del Centre de la Platja.

CONVOCATÒRIA DELS PREMIS Acció 21 2007

El Consell Municipal de Medi Ambient
i Sostenibilitat de Barcelona convoca,
per cinquè any, els Premis Acció 21. Es
premiaran les millors iniciatives d'ac-
ció desenvolupades per aconseguir els
deu objectius del *Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat*. Es tracta
d'accions exemplificadores i generalitzables que estiguin en
curs o s'hagin dut a terme en l'últim any. S'hi poden presen-
tar totes les entitats i empreses de Barcelona, que opten a cinc
premis, amb un màxim de sis mil euros cadascun. El termini
de presentació s'acaba el 28 de setembre del 2007 i la docu-
mentació es podrà lliurar a qualsevol dels registres municipals,
fent-hi constar clarament que s'opta als Premis Acció 21. Aquests
guardons volen ser un estímul per al desenvolupament d'iniciatives
d'acció dels diferents col·lectius ciutadans que suposin una contribu-
ció efectiva a la consecució dels objectius del *Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat*-Agenda 21 de Barcelona.

Per a més informació: Secretaria de l'Agenda 21, Centre de Recursos
Barcelona Sostenible, Nil Fabra, 20. Tel.: 93 237 47 43, fax: 93 237 08 94, a. e.:
agenda21@bcn.cat

Dia 30. “Mirem el Sol”: introducció a l'astronomia mitjançant l'observació matinal del Sol amb telescopis especials. Per a persones individuals o petits grups d'amics i famílies. Lloc i horari: Centre de la Platja, a les 12.00 h. Places limitades. Cal inscripció prèvia. Tel.: 932 247 571, a. e.: centreplatja@bcn.cat

Cada dissabte. “En forma a la platja”: sessió matinal d'exercici suau, relaxant i estimulants a la vora del mar. Per a adults i gent gran. Lloc i hora: Centre de la Platja, de 12.00 a 13.30 h. Places limitades. Cal inscripció prèvia. Tel.: 932 247 571, a. e.: centreplatja@bcn.cat

“Tai-txi a la vora del mar”: sessió introductòria a aquesta disciplina oriental. Per a grups preestablerts d'adults i gent gran:

casals, associacions, etc. Lloc i horari: Centre de la Platja, d'11.30 a 12.30 h. Places limitades. Cal inscripció prèvia. Tel.: 932 247 571, a. e.: centreplatja@bcn.cat

Altres activitats

Els parcs del litoral amb bicicleta: rutes ambientals amb bicicleta des del Parc de Diagonal Mar fins al Parc de la Ciutadella, guiades per educadors. Per a tots els públics. Informació: Centre de Recursos Barcelona Sostenible. Tel.: 932 374 743. Places limitades. Cal inscripció prèvia.

Exposició permanent: permet conèixer els aspectes més importants del litoral de Barcelona. Per a tots els públics. Lloc i horari: Centre de la Platja, de 10.00 a 19.00 h. Les visites poden ser

individuals, i, si es tracta de grups, guiades. Cal concertar les visites guiades al telèfon 932 247 571.

La pesca tradicional: exposició oberta fins al 31 de setembre.

La Biblioplatja: servei de préstec de premsa diària, revistes, llibres, còmics i altres documents per a tots els usuaris i usuàries de les platges que ho vulguin. És un servei gratuït obert a tots els públics, en col·laboració amb Biblioteques de Barcelona. Per a tots els usuaris i usuàries de les platges. Lloc i horaris: Centre de la Platja, els mesos de juliol, agost i setembre, cada dia, de 10.00 a 19.00 h; espigó de Bac de Roda, entre les platges de Mar Bella i Nova Mar Bella, els mesos de juliol i agost, de 10.00 a 19.00 h. Per

fer-se'n usuari cal un carnet que es fa en el mateix moment del préstec presentant el Document Nacional d'Identitat.

Centre de la Platja: als porxos de la Barceloneta, arran de platja. Sota el Passeig Marítim, davant de l'Hospital del Mar. Horari: de juny a setembre: cada dia, de 10.00 a 19.00 h; d'octubre a mitjans de novembre: diumenges i festius, d'11.00 a 13.30 h, i els dissabtes, d'11.00 a 13.30 h i de 16.00 a 18.30 h. Contacte: tel.: 932 247 571, fax: 932 218 026, a. e.: centreplatja@bcn.cat Transport públic: autobusos 36, 45, 57, 59, 71 i 157; metro: L4 Ciutadella-Vila Olímpica. Trambesòs: T4 Ciutadella i Vila Olímpica. (Link TMB) Per a més informació: www.bcn.cat/parcsijardins i 010.

LA LLUNA

Minvant: el 5 d'agost a les 21.20 (calor i sequedat) i el 4 de setembre a les 02.32 (bon temps).

Nova: el 12 d'agost a les 23.02 (bon temps) i l'11 de setembre a les 12.44 (variable). **Creixent:** el 20 d'agost a les 23.54 (tempestes) i el 19 de setembre a les 16.48 (aiguats). **Plena:** el 28 d'agost a les 10.35 (temps sec) i el 26 de setembre a les 19.45 (serè).

EL SOL

L'1 d'agost, el sol va sortir a les 04.45 i es va pondre a les 19.09, i el 31 d'agost sortirà a les 05.16 i es pondrà a les 18.26. L'1 de setembre, el sol sortirà a les 05.17 i es pondrà a les 18.25, i el 30 de setembre sortirà a les 05.46 i es pondrà a les 17.35.

PLUJA I TEMPERATURA

L'agost del 2006 es van recollir a l'Observatori Fabra de Barcelona 43,7 l d'aigua de pluja per m², i el setembre del 2006, 154,1 l. La temperatura mitjana en aquest observatori va ser, l'agost del 2006, de 22,8 °C, i el setembre del 2006, de 21,6 °C.

JARDINERIA

A l'agost i al setembre s'ha de tenir cura del crisantem a les plantacions industrials, així com de la clavellina, que requereix regades, eixarcolades i tractaments. Als jardins particulars segueixen en flor dàlies i margarides, i la gespa s'ha de regar abundantment.

CENTRE DE FORMACIÓ DEL LABERINT

Cursos tècnics especialitzats

Instal·lació i manteniment de sistemes de reg: disseny i instal·lació de diferents sistemes de reg en jardineria. Programació del reg. Directrius de manteniment. Resolució de casos pràctics. Curs teòric amb demostracions i exercicis pràctics. 1, 3, 8, 10, 15, 17, 22, 24 i 29 d'octubre i 5 de novembre, de 16.30 a 20.30 h.

Primers auxilis: curs de demostració pràctica. Indispensable per a qualsevol professional arboricultor o jardiner. Preparació específica per al nostre sector. Vàlid per a les diferents certificacions d'arboricultura. Curs teori-

copràctic. 18, 19, 25 i 26 d'octubre, de 9.00 a 14.00 h.

Poda d'arbusts i enfiladisses: poda d'arbusts i enfiladisses segons les característiques de cada espècie i les seves funcions d'ús i estètiques al jardí. Retallada de vores. Curs pràctic al jardí, amb base teòrica. 18 d'octubre, de 16.30 a 20.30 h; 20 i 27 d'octubre i 10 de novembre, de 9.00 a 14.00 h.

Rescat: realització de diferents tècniques de rescat en arbres i palmeres. Avaluació de riscos i pla d'emergència. Curs pràctic per a professionals de la grimpada, vàlid per presentar-se a la certificació europea d'arboricultura. 5 i 7 de novembre, de 9.00 a 14.00 h i de 15.00 a 17.00 h.

Manteniment de maquinària de jardineria: recomanacions d'ús i de manteniment per optimitzar el rendiment de la maquinària de jardineria. Reparació i posada a punt de segadores, desbrossadores, retalladores, motocultors, motoserreres i airejadores. Curs pràctic amb bases teòriques. 6 i 8 de novembre, de 15.00 a 19.00.

Maneig de motoserra: manteniment de la motoserra i els seus dispositius de seguretat. Esmolat. Normes de seguretat en els treballs amb motoserra. Tècniques de trossejat i ergonomia. Curs pràctic, necessari per a la certificació europea i per a l'examen de CS30 de la NPTC. 12 i 14 de novembre, de 9.00 a 15.00 h.

Poda de l'arbrat I: bases del coneixement actual de la biolo-

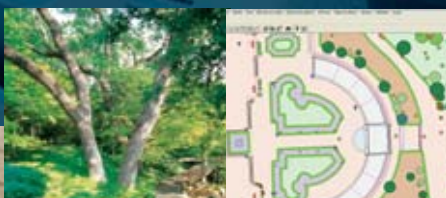
gia arbòria. Establiment de les directrius tècniques de la poda de l'arbrat. Curs teòric amb resolució de casos pràctics. 15 i 16 de novembre, de 16.30 a 20.30 h, i 22 i 23 de novembre, de 10.00 a 14.00 h.

Informació i inscripcions: Centre de Formació del Laberint, c. Germans Desvalls, s/n. Parc del Laberint d'Horta - 08035 Barcelona. Tel.: 93 428 25 00 i 639 62 05 18, fax: 93 428 61 98, a. e.: formacio.laberint@bcn.cat, web: www.bcn.cat/parcsijardins

El valor de la informació

ArboPlan, Sistema Integral de Gestió Urbana

- Inventaris informatitzats
- Aplicació informàtica de gestió
- Control de qualitat de les tasques de manteniment
- Documentació tècnica i normativa
- Avaluació de l'arbrat
- Anàlisi de l'arbrat
- Testificació instrumental i informes

ArboMap.Net, l'Eina Informàtica de Gestió d'Elements Urbans, com ara:

- Zones verdes i arbrat
- Mobiliari urbà
- Jocs infantils
- Ferms i paviments
- Xarxes i conductes
- Residus urbans

L'aplicació informàtica més implantada als ajuntaments de:

Àvila, Fuenlabrada (Madrid), Osca, Las Rozas (Madrid), Lekeitio (Biscaia), Madrid, Pamplona, Parc de Vallparadís (Terrassa), Parque del Buen Retiro (Madrid), Parque de María Luisa (Sevilla), Pinto (Madrid), Segòvia, Sevilla i Vitòria

tecnigral

CONSULTORIA MEDIAMBIENTAL

Príncipe de Vergara, 210 - esc. A - 1º D. 28002 Madrid
Tel.: 915 618 400 / Fax: 915 618 447
tecnigral@tecnigral.es / www.tecnigral.es

AZAHAR

AZAHAR CATALUNYA
Rambla de Ribatallada, 6, 4º, 4ª
Sant Cugat del Vallés 08190
T. 936564165
F. 936560271
catalunya@azahar.info

www.azahar.es

- Servei de conservació i manteniment d'espais verds.
- Gestió integral d'arbrat.
- Instal·lació i gestió de xarxes de reg automatitzades.
- Construcció de jardins.
- Obres de restauració paisatgística.
- Repoblacions forestals.
- Disseny d'espais verds.

C/ Fra Juníper Serra, 59-75
08030 BARCELONA
Tel.: 93 313 73 00 - Fax: 93 305 01 40

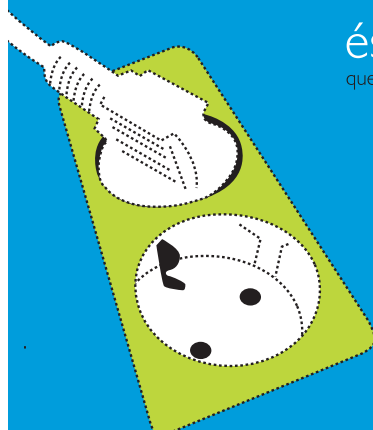
DISSENY GRÀFIC
ECODISSENY

La Plana, 8-08032 Barcelona
Tel. 93 357 00 50 - 93 357 06 04
Fax 93 357 02 66
eltinter@eltinter.net
www.eltinter.com

PREMI ACCIÓ 21 2004

és molt més
que encendre un ordinador...

Imatge corporativa
Publicitat
Packaging
Pàgines web
Multimèdia i vídeo...

SANTA & COLE
DIVISIÓ FORESTAL

Santa & Cole Forestal es un vivero de producción vegetal especializado en el cultivo de árboles de gran formato para su transplante inmediato garantizado.

Otros cultivos en la propiedad:

- Arbustos y coníferas autóctonas
- Sección bambús
- Plantas vivaces
- Ecorosales
- Plantas aromáticas

Parc de Bell-lloch
E-08430 La Roca
Barcelona
Espanya / Spain
Tel. +34 938 444 439
Fax +34 938454 123
info@parcbelloch.com
www.santacole.com

Pisto68 S.L.
Pàdua, 25 ent. 1ª
08023 Barcelona
(0034) 932 176 758
pisto68@pisto68.com

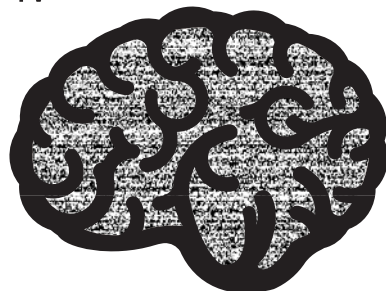
**Solucions pràctiques per protegir
i conservar el Medi Ambient**

www.pisto68.com

PLAY TV

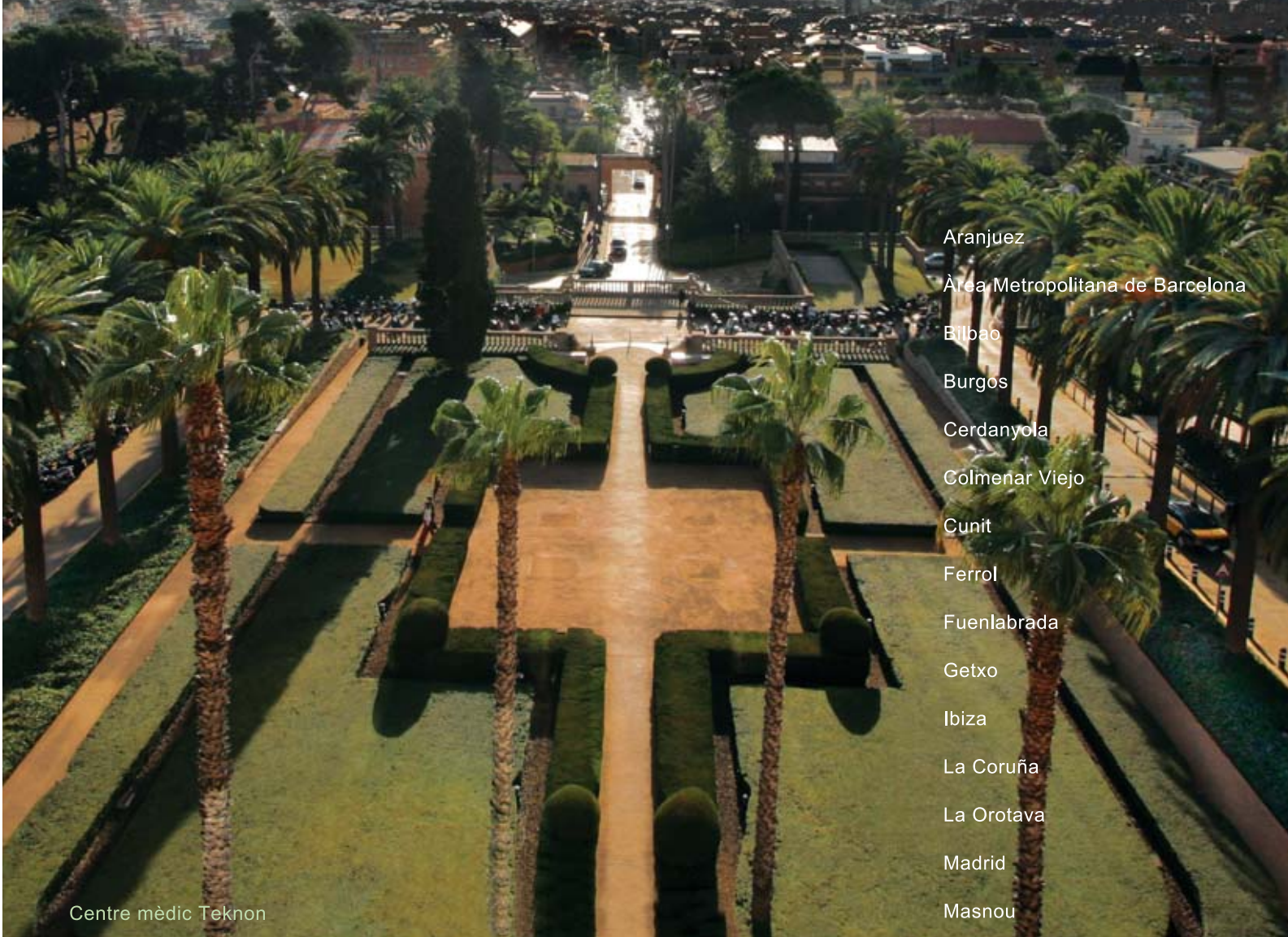

PLAY BDU

B D U
¿jugamos?

BDU juegos infantiles Richter :: Tel: 932 464 904 :: Mail: bdu@bdu.es :: web: www.bdu.es

Centre mèdic Teknon

CESPA LÍDER EN JARDINERIA PÚBLICA DES DE FA MÉS DE 30 ANYS

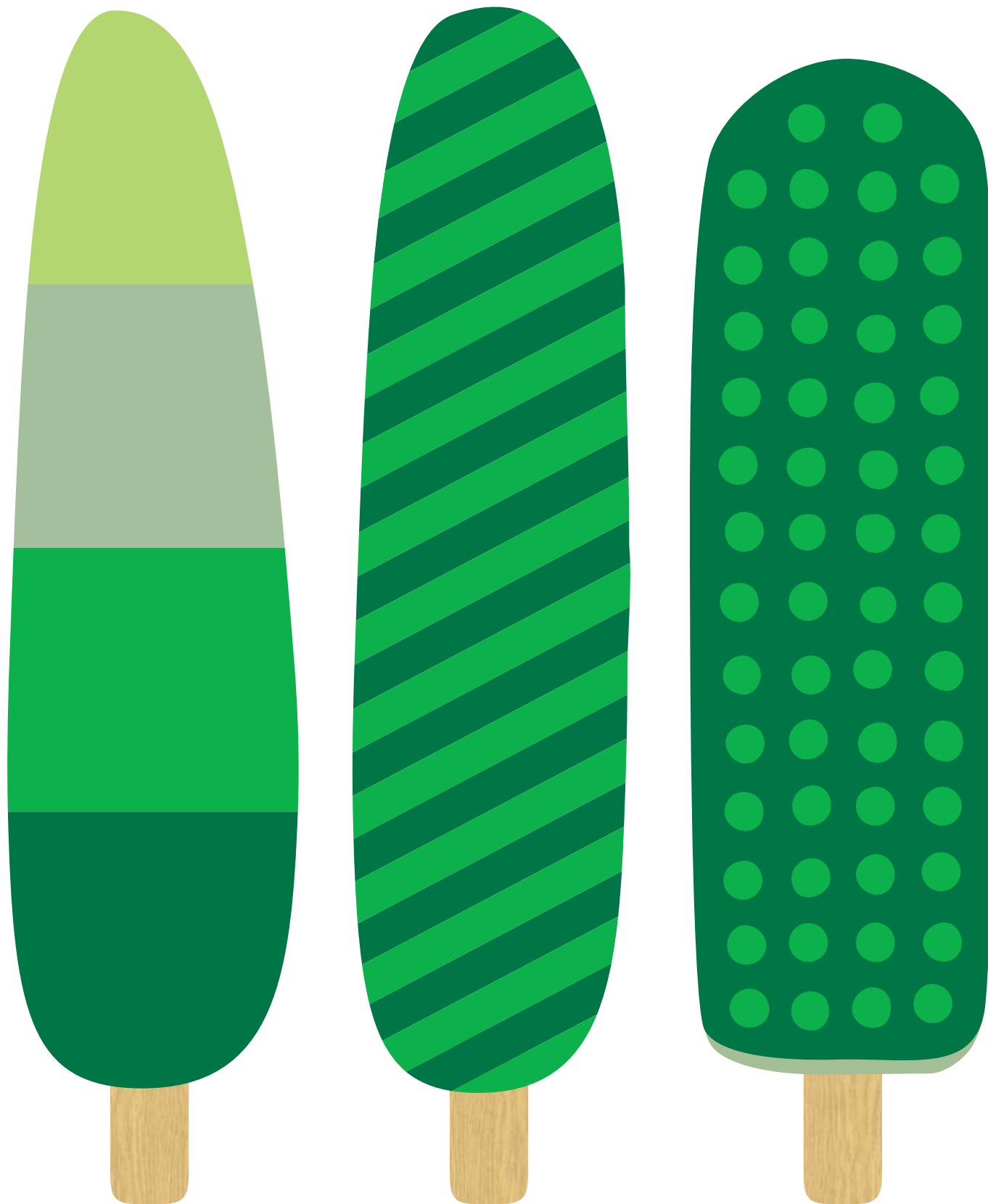
Més de 120 clients repartits per tot Espanya estan satisfets amb el nostre servei, i fan que avui CESPA compti amb una plantilla de més de 1500 grans professionals treballant diàriament per a netejar, segar, podar, adobar, plantar i en definitiva, tenir cura de més de 2000 hectàrees de parcs i jardins públics.

Gràcies a la vocació, a la responsabilitat, a l'entrega i a l'esforç diari d'aquests jardineros, la resta de ciutadans podem gaudir de quelcom que no té preu malgrat ens esforcem a posar-li els jardins.

www.cespa.es

Aranjuez
Àrea Metropolitana de Barcelona
Bilbao
Burgos
Cerdanyola
Colmenar Viejo
Cunit
Ferrol
Fuenlabrada
Getxo
Ibiza
La Coruña
La Orotava
Madrid
Masnou
Mondragón
Móstoles
Murcia
Orense
Prat del Llobregat
Port de Barcelona
Puppy
Reus
Santiago de Compostela
Sestao
Universidad Complutense
Valladolid
Valls
Vilanova
Villanueva de la Calzada
Vigo
Zamora

estima el que t'envolta

Parcs i Jardins